

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

GLASBENE KVOTE V SLOVENIJI

Ljubljana, 4. julij 2018

LEA PAVLIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Lea Pavlič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Glasbene kvote v Sloveniji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem dr. Mitjo Kovačem.

IZJAVLJAM,

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POVZETEK EKONOMSKE TEORIJE IN LITERATURE.....	3
2 RADIJSKI TRG	5
2.1 Nacionalni.....	6
2.2 Javni.....	6
2.3 Komercialni	7
2.4 Nekomercialni	7
2.5 Lokalni.....	7
2.6 Komercialni	7
2.7 Programi s statusom posebnega pomena.....	8
3 GLASBENO STANJE V SLOVENIJI PRED UVEDBO KVOT	8
3.1 Ansambel bratov Avsenik	8
4 KVOTE V DRŽAVAH EVROPSKE UNIJE.....	9
4.1 Države s kvotami.....	9
4.1.1 Francija	9
4.1.2 Hrvaška	10
4.1.3 Madžarska.....	10
4.2 Države brez kvot	11
4.2.1 Velika Britanija.....	11
4.2.2 Italija	11
4.2.3 Nemčija.....	12
5 ZAKONSKA UREDITEV SKOZI ZGODOVINO DO DANES.....	12
5.1 Trenutna ureditev kvot	14
6 NESKLADJA PRI UREDITVI GLASBENIH KVOT	17
6.1 Omejitve in dejstva	18
6.2 Predlogi ostalih alternativnih ukrepov	19
7 REZULTATI EMPIRIČNE RAZISKAVE	20
7.1 Analiza podatkov	21
SKLEP	27
LITERATURA IN VIRI	29

PRILOGA	33
----------------------	-----------

KAZALO TABEL

Tabela 1: Tipi radijskih programov v slovenskem medijskem prostoru	5
Tabela 2: Lestvica 10 največjih hitov Ansambla bratov Avsenik.....	9

KAZALO SLIK

Slika 1: Obvezen delež slovenskih skladb na RTV Slovenija	15
Slika 2: Obvezen delež slovenskih skladb na komercialnih postajah	15
Slika 3: Opredeljen delež slovenskih skladb na radijskih programih	16
Slika 4: RTV Slovenija	18
Slika 5: Komercialne postaje.....	19
Slika 6: Spol	21
Slika 7: Starost	21
Slika 8: Dosežena izobrazba	22
Slika 9: Od kod prihajate?	22
Slika 10: Ali veste, kaj so glasbene kvote?	23
Slika 11: Ali se vam zdi, da država s kvotami na radijskih postajah posega na svobodno odločitev poslušanja glasbe posameznika?	23
Slika 12: Katero glasbo najraje poslušate na radiu?.....	24
Slika 13: Ali si želite slišati več slovenske glasbe na radijskih postajah?	24
Slika 14: Ali menite, da imamo v Sloveniji dovolj kakovostne glasbe slovenskih avtorjev in izvajalcev?.....	25
Slika 15: Ali se vam zdi, da je uvedba kvot izboljšala kakovost slovenske glasbe?	25
Slika 16: Ali menite, da država nameni dovolj finančnih sredstev za razvoj glasbene šole?	26
Slika 17: Bi ocenili, da uvedba glasbenih kvot posega v ustvarjalsko svobodo glasbenih urednikov?.....	26

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik.....	1
------------------------------------	---

SEZNAM KRATIC

ang. – angleško

fr. – francosko

ZMed – Zakon o medijih

ZMed-UPB1 – Zakon o medijih uradno prečiščeno besedilo

ZRTVS-1 – Zakon o Radioteleviziji Slovenija

RTV – Radiotelevizija

ZRTVS – Zakon o Radioteleviziji Slovenija

SNEP – (fr. Syndicat National de l'Édition Phonographique); Nacionalna zveza fonografskega založništva

IMDb – (ang. Internet Movie Database); Internetna baza filmov

ZMed-C – Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih

ZMed-D – Zakon o spremembi Zakona o medijih

ZDA – Združene države Amerike

UVOD

»Če bo politika ljudem poskušala predpisati, kaj morajo poslušati, brati ali gledati, bomo dosegli nasproten učinek. Ljubezni do določene glasbe ne smemo vsiliti. V Sloveniji vsaj ena tretjina radijev že zdaj predvaja več ko 40 odstotkov slovenske glasbe. Zdaj bomo ta model vsilili vsem radiem in poslušalcem vzeli možnost izbire. Ko vzamemo možnost izbire med domačimi, odpremo vrata tujim. In tako dosežemo ravno to, proti čemur se bojujemo« (Vodušek v Kopina, 2015).

Zakon o medijih (ZMed), Ur. l. RS, št. 35/2001, v 86. členu predpisuje predvajanje obveznega deleža slovenske glasbe na radijskih postajah. Slovenske radijske postaje se morajo držati zakonsko predpisanega deleža predvajanja glasbe slovenskih avtorjev in izvajalcev. Zakon predpisuje najmanj 20 odstotkov dnevnega predvajanja glasbe slovenskih ustvarjalcev in poustvarjalcev za vsak radijski in televizijski program in najmanj 40 odstotkov v primeru, da gre za program Radiotelevizije Slovenija. Ko se je skozi zadnje desetletje v Sloveniji spreminjala višina kvote na radijskih programih, je postal Zakon o medijih občutljiva tema vsem vpletenim v medijski trg. Glasbeni uredniki radijskih postaj nasprotujejo uvedbi večjega deleža kvot zaradi državnega vpliva na spreminjanje njihovega radijskega programa. Pravijo, da jim predpisana zakonodaja omejuje svobodo izražanja in uredniško avtonomijo ter po njihovih podatkih odganjajo poslušalce na druge radijske postaje. Na drugi strani pa se ustvarjalci slovenske glasbene produkcije borijo za uveljavitev večjega deleža, saj glasbene kvote predpisujejo več predvajanj njihove glasbe na radijskih postajah. Zavzemajo se za večji delež predvajanj v dnevnem času, saj po njihovem mnenju radijski uredniki izkoriščajo možnost predvajanja slovenske glasbe v nočnih terminih. V skladu s trditvami ustvarjalcev glasba takrat naj ne bi dosegla dovolj velike kapacitete poslušalcev, kar pa ni bila prvotna želja uveljavitve glasbenih kvot. Ker vsak od njih zavzema nasprotujoče stališče, smo bili pri implementaciji vedno večjega deleža predvajanja slovenske glasbe v radijske postaje priča veliko nesoglasij med njimi. Med zagovorniki glasbenih kvot najdemo Ministrstvo za kulturo in Sindikat slovenskih glasbenikov. Ministrstvo zagovarja stališče zaščite, promocije, ohranjanje slovenske jezikovne in kulturne identitete ter spodbujanje ustvarjalnosti slovenskih glasbenikov. Sistem glasbenih kvot je prisoten tudi v ostalih državah Evropske unije, na primer v Franciji, na Hrvaškem in Madžarskem. Najdemo pa države, ki glasbenih kvot nimajo, mednje spadajo Velika Britanija, Italija in Nemčija. Slednje imajo kljub temu močno glasbeno produkcijo in prepoznavnost, brez zakonske določitve glasbenih kvot.

Zakon o medijih temelji v želji čim večje pomoči manj uveljavljenim in mladim glasbenikom na slovenskem glasbenem trgu. Opisala bom razloge, zakaj se zdi uveljavitev glasbenih kvot v radijske programe privržencem prava rešitev oziroma zakaj nasprotniki temu nasprotujejo. Vprašanje, ki sem si ga zastavila pri pisanju zaključne naloge, je: »Ali uvedba kvot pripomore h kakovostnejši slovenski glasbi?«

V današnjem času globalnih trendov, ko je ljudem glasba dostopna kjerkoli in kadarkoli, glasbeniki denar iz avtorskih pravic služijo predvsem iz deležev javnih predvajanj in drugih uporab zaščitene glasbe. Zakonsko določen delež glasbenih kvot slovenskim glasbenikom omogoča lažji dostop predvajanj njihove glasbe na radijskih postajah. Pred uveljavitvijo so si slovenski glasbeniki morali izboriti mesto na radijski lestvici, zato je med glasbeniki potekala tekmovalnost. Za preboj na tuje glasbene trge ter uveljavitev doma in po svetu so morali trdo garati in dokazati, da lahko konkurirajo ostalim glasbenikom. Glasbene kvote med glasbeniki ne ustvarjajo tekmovalnosti kot nekoč, ampak jim zakonsko »a priori« zagotovijo mesto na radijskih postajah. Cilj zaključne naloge je pojasniti, kaj predstavlja uvedba kvot v radijske programe, gledano z ekonomskega stališča, ko z državno zakonodajo zapremo pot tuji glasbeni konkurenci. Večji kot je delež obvezno predpisane slovenske glasbe na radijskih programih, bolj so poslušalci omejeni pri dostopu tuje glasbene produkcije. Država z uvedbo glasbenih kvot zapira pot tuji konkurenčni glasbi, s tem pa lahko v ekonomskem smislu rečemo, da ustvarja v državi monopolni položaj na trgu. V uvodu bom na kratko podala teorijo mikroekonomskega okolja in opisala monopol. Izsledke ekonomske znanosti s področja analize monopolov, posledičnih virov neučinkovitosti in njihove škodljivosti za blaginjo družbe bom aplicirala na primeru slovenskih glasbenih kvot na radijskih programih.

V nadaljevanju so po točkah postavljene hipoteze, na katere bom skozi zaključno nalogo poskušala odgovoriti. S pomočjo javno objavljenega anketnega vprašalnika bom v sklepu naloge z zbranimi rezultati pojasnila odgovore.

H1: Uvedba glasbenih kvot ni izboljšala kakovosti slovenske glasbe.

H2: Radijski poslušalci so mnenja, da se na radijskih postajah predvaja premalo kakovostne slovenske glasbe.

H3: Država z uvedbo zakonsko obveznih kvot posega v glasbeni okus poslušalcev.

H4: Država z uvedbo zakonsko obveznih kvot posega v umetniško svobodo radijskih urednikov.

Zaključna naloga je sestavljena iz sedmih poglavij. V uvodnem poglavju razložim pomen uvedbe kvot z ekonomskega stališča in podam teorijo monopolnega prevzema trga. V drugem poglavju opišem radijski trg v Sloveniji, razvrščen glede na delež slovenske glasbe v programih. V tretjem poglavju se posvetim vprašanju, kakšno je bilo glasbeno stanje v Sloveniji pred uvedbo kvot. V istem poglavju predstavim Ansambel bratov Avsenik, enega izmed najuspešnejših glasbenikov v Sloveniji, ki je deloval v času, ko na radiih še ni bilo zakonsko obveznih kvot. S tekmovalnostjo in veliko truda jim je uspelo postati najbolj prepoznaven ansambel narodno-zabavne glasbe po svetu. V četrtem poglavju opišem države v Evropski uniji, ločeno glede na države s kvotami in države brez kvot. Peto poglavje je namenjeno zakonski ureditvi kvot skozi zgodovino do danes. Šesto poglavje se navezuje na zakonsko določene kvote, vsa trenja in težave, ki jih je prinesla s seboj. V tem poglavju so

opisani tudi drugi alternativni ukrepi in predlogi. V zadnjem, sedmem poglavju predstavim in analiziram rezultate anketnega vprašalnika. Nalogo zaključim s sklepom, kjer na kratko povzamem vsebino in dane ugotovitve, na katere sem naletela pri pisanju zaključne naloge.

1 POVZETEK EKONOMSKE TEORIJE IN LITERATURE

Na samem začetku zaključne naloge bom podala teorijo in povzela glavna poglavja značilnosti trga in vpliva konkurence na trgu. Opisala bom, kateri so vzroki za nastanek monopola, in razložila, kaj pravzaprav predstavljata monopol in njegov vpliv na trg. Spoznanja ekonomske teorije so relevantna tudi za trg glasbenih ustvarjalcev oziroma glasbeno industrijo.

Da bi lahko spoznali osnove delovanja gospodarstva, se je treba seznaniti tako z osnovnimi zakonitostmi delovanja podjetij kot tudi gospodarstva kot celote. Delovanje obojega proučuje znanost, imenovana ekonomija. Znotraj nje sta se razvili dve temeljni disciplini, mikroekonomija in makroekonomija (Hrovatin, 2009, str. 2). V zaključni nalogi se bom osredotočila na mikroekonomsko okolje, ki nas v našem primeru najbolj zanima.

Trg opredelimo kot stik med prodajalci in kupci (Hrovatin, 2009, str. 33). Glavna značilnost trgov je konkurenca (Tajnikar, 2006, str. 145). Konkurenca je tista sila, ki motivira podjetja, da iščejo inovativne načine za doseganje večje kakovosti v primerjavi s konkurenti (Konkurenca, 2001). Konkurenca je dinamičen proces, ki nastane s spopadom interesov gospodarskih subjektov, za katere je značilno predvsem to, da lahko na trgu nadomestijo drug drugega. Za konkurenco morata biti torej uresničena dva pogoja: prvič, obstajati morajo gospodarski subjekti, kupci in prodajalci blaga, ki želijo doseči čim večji profit ali porabniško zadovoljstvo in ki imajo jasno izoblikovan motiv, zaradi katerega se pojavljajo na trgih. In drugič, kupci in prodajalci morajo biti sposobni vsaj delno nadomeščati drug drugega s trgov, na katerih delujejo. Tajnikar (2006, str. 145) navaja, da imata kupec in prodajalec, ko se srečata na trgu, zagotovo nasproten interes, toda med njima se s tem še ne izoblikuje konkurenca. Ta nastane šele tedaj, ko se kupec lahko sreča še z vsaj enim prodajalcem, ki je sposoben z vidika kupca nadomestiti prvega. Prašnikar (1999, str. 40) v strokovni literaturi navaja, da konkurenca ne zadeva le razmerij med kupci in prodajalci. Konkurenca poteka tudi med samimi prodajalci in samimi kupci. Prodajalec oziroma ponudnik lahko konkurira drugim na različne načine. Nas najbolj zanima konkurenca, ki je povezana s kakovostjo ali reklamo, takrat govorimo o necenovni konkurenci.

Na splošno tekmovalni trgi temeljijo na ideji o prostem vstopu podjetij v panogo in izstopu iz nje (Hrovatin, 2009, 173). Stanje na trgu je lahko različno tako z vidika ponudbe kot z vidika povpraševanja, zato se tržno stanje ponudbe razlikuje od tržnega stanja povpraševanja. Stanje na eni strani ne odloča o stanju na drugi. Obstajajo številni faktorji in okoliščine, ki odločajo o tržnem stanju. Najpomembnejši so naslednji (Bajt & Štiblar, 2002, str. 209):

- število ponudnikov (prodajalcev) in povpraševalcev (kupcev) na trgu,
- možnost pristopa novih ponudnikov in povpraševalcev na trg,
- obstoj in popolnost substitutov (homogenost proizvodov) in
- gibljivost ponudnikov in povpraševalcev.

Glede na število kupcev in prodajalcev, ki nastopajo v panogi, je možno razlikovati oblike tržnih struktur: čista konkurenca, monopol, oligopol itd. V strokovni literaturi je model popolne konkurence opredeljen kot trg, kjer lahko najdemo veliko število kupcev in prodajalcev (čista konkurenca) in obstaja popolna mobilnost proizvodnih dejavnikov (prosta konkurenca). Prašnikar (1999, str. 41) meni, da daje popolna konkurenca učinkovite rezultate in da so popolno konkurenčni trgi ekonomsko učinkoviti.

Položaj, v katerem ima vsakdo možnost, da se pridruži ponudbi ali povpraševanju, imenujemo odprta konkurenca. V odprti konkurenci lahko kdorkoli ponuja določeno dobrino ali jo kupuje. Pristop na trg (seveda tudi izstop) je odprt vsem. Če je odprt samo nekaterim ponudnikom oziroma povpraševalcem, je konkurenca zaprta (Bajt & Štiblar, 2002, str. 212). Čim bolj je konkurenca omejena, tem bolj se ponudnik in povpraševalec približujeta monopolu. Vendar pa vsaka, še tako malo omejena konkurenca, vsebuje elemente monopola. Čim manj je ponudnikov (povpraševalcev) na trgu, čim manj je substitutov, s čim manjšimi količinami razpolagajo (čim manjše količine potencialno kupujejo), čim počasneje se lahko vključijo v ponudbo (povpraševanje), čim manj je proizvod homogen in čim manj so povpraševalci in ponudniki gibljivi, tem bolj je omejena konkurenca oziroma tem močnejši so elementi monopola na trgu (Bajt & Štiblar, 2002, str. 220–221).

Vzroki za nastanek monopola so različni, vsem pa je skupno to, da onemogočajo vstop v panogo, v kateri je ponudnik monopolist. Pravimo, da zanj ne velja potencialna konkurenca in da so vzroki za nastanek monopola ovire za vstop v panogo, v kateri deluje monopolist. Te ovire so take, da onemogočijo, da bi se pojavil ponudnik, ki bi lahko proizvajal enak proizvod kot monopolist (in ta proizvod prodajal po enakih ponudbenih cenah), ali pa so take, da onemogočajo nastanke bližnjih nadomestkov za proizvode in storitve, ki jih ponuja monopolist (Tajnikar, 2006, str. 232). V strokovni literaturi je eden izmed primerov vzrok zaradi državnih licenc. Država s svojim ukrepanjem pogosto omogoči podjetju, da pridobi monopolni položaj. V razvitih tržnih gospodarstvih na področjih, ki jih nadzira, omeji vstop drugih konkurentov in prepusti pravico izvajanja dejavnosti (licenco) enemu samemu podjetju. Običajno potem tudi predpiše, kako in pod kakšnimi pogoji naj poteka poslovna dejavnost (proda franšizo) (Prašnikar & Domadenik, 2005, str. 221).

Teorija monopola, ki smo jo pravkar razložili, predpostavlja, da monopolist nima nobene konkurence. Vendar si je težko zamisliti podjetje, ki dejansko ne bi imelo nobene konkurence. Podjetje ima lahko v določenem trenutku popoln monopol nad določenim proizvodom. Toda vsako podjetje ima nekaj že obstoječih ali le potencialnih substitutov za storitve, ki jih ponuja. Ker nobeno podjetje ni do popolnosti zavarovano pred konkurenco, totalni monopol ne obstaja. Monopolna moč je spremenljivka. To pomeni, da monopol nad

edinim proizvodom ne zagotavlja nujno tudi visoke stopnje monopolne moči. Prav tako ne drži nujno, da dejanska monopolna moč narašča s tem, ko se zmanjšuje število podjetij v panogi (Prašnikar, 1999, str. 201).

Za primer vzemimo monopolista, ki prodaja določen proizvod, ki ima substitute. Če so ti substituti slabi, je njegov monopolni položaj čvrst ne glede na število substitutov in njihovih proizvajalcev. Toda čim popolnejši so substituti, tem lažje kupci njegovega proizvoda preidejo na substitut in tem šibkejši je njegov monopolni položaj (Bajt & Štiblar, 2002, str. 213). Pomembna značilnost monopolne konkurence je, da obstaja prost vstop podjetij v panogo in prost izstop podjetij iz nje. Nova podjetja brez težav vstopijo v panogo, podjetja v panogi pa jo zapustijo, če na vložen kapital ne dosežejo normalnega dobička (Prašnikar, 1999, str. 216).

2 RADIJSKI TRG

V Sloveniji se tipi radijskih programov predvsem opredeljujejo v okvirih razvrščanja na podlagi kriterijev, kot je geografska pokritost, prikazana v Tabeli 1.

Tabela 1: Tipi radijskih programov v slovenskem medijskem prostoru

	Pokritost	Poglavitne značilnosti
Javni servis	Nacionalna ali regionalna	S svojimi programi zagotavlja programske vsebine javnega interesa; največja raznolikost vsebin in oblik.
Zasebni nepridobitni programi	Nacionalna, regionalna ali lokalna	V delu programa zagotavlja programske vsebine javnega interesa; navadno regionalno ali lokalno obarvane.
Komercialni programi	Nacionalna, regionalna ali lokalna	Oblikovanje programa podrejeno tržnim interesom; vsebinsko in žanrsko najmanj raznolik.
Alternativni programi	Praviloma lokalna	Močan poudarek na vsebinah in zlasti oblikah, ki jih v drugih medijih ni.

Vir: Lengar Verovnik (2012, str. 45).

V nalogi sem se osredotočila na razvrstitev radijev glede na zakonsko določene kvote v njihovih programih. Pri nas in v tujini veljajo različne klasifikacije glede na status, financiranje programa, območje delovanja in na obliko lastništva. Poleg klasičnih radijskih medijev se pojavljajo tudi druge oblike, kot na primer internetni radii, katerih javnost ne

razvršča v radijski trg. V Sloveniji Zakon o medijih za potrebe kvot razvršča radie glede na delež slovenske glasbe v programih.

2.1 Nacionalni

Beseda nacionalni pomeni, da radijski programi pokrivajo celotno ozemlje Republike Slovenije, na primer Radiotelevizija Slovenija. Vendar se poleg njih štejejo za nacionalne tudi nekateri komercialni radii, ki tega uradnega statusa nimajo, kot so Radio Veseljak, Aktual, Ognjišče, Radio Center, slednji pokrivajo večinski del Slovenije, ter Radio 1, ki izpolnjuje pogoje za nacionalno mrežo, kar pomeni, da dosega 50 odstotkov prebivalcev Republike Slovenije, kar navaja Zakon o medijih (uradno prečiščeno besedilo) (ZMed-UPB1), Ur. l., št. 110/2006, v 86. členu:

- »(1) Izdajatelji televizijskih in radijskih programov, ki nimajo statusa programov posebnega pomena iz prejšnjega člena, se lahko programsko povezujejo v širše, regionalne ali nacionalne mreže, z regionalnim ali širšim pokrivanjem območja pod naslednjimi pogoji:
- da vsak od povezanih izdajateljev oddaja na območju, za katerega mu je bilo izdano radijsko dovoljenje, najmanj dve (2) uri programa lastne produkcije dnevno;
  - da skupna lastna produkcija povezanih izdajateljev, ki je izdelana v slovenskem jeziku, in v katero se ne všteva program iz prejšnje alineje, dnevno obsega najmanj petindvajset (25) odstotkov programskih vsebin, ki se oddajajo prek mreže;
  - da vsak od povezanih izdajateljev pridobi predhodno soglasje agencije, če bi se zaradi povezovanja v mrežo bistveno spremenila njegova programska zasnova;
  - da povezani izdajatelji oblikujejo skupno programsko zasnovo in pisni pravni akt o načinu njenega izvajanja, ter oba dokumenta pošljejo pristojnemu ministrstvu zaradi vpisa v razvid, v skladu z določbami 12. člena tega zakona;
  - da povezani izdajatelji s posebnim aktom imenujejo odgovornega urednika skupnega programa, ki odgovarja za razširjanje programskih vsebin v skladu s tem zakonom, in akt o imenovanju pošljejo pristojnemu ministrstvu v petnajstih (15) dneh pred začetkom delovanja mreže.
- (2) Nacionalna programska mreža po tem zakonu je televizijski ali radijski program iz tega člena, ki dosega več kot petdeset (50) odstotkov prebivalcev Republike Slovenije.
- (3) Regionalna ali nacionalna mreža iz tega člena se glede programskih zahtev in omejitev iz 5. oddelka tega poglavja obravnava kot enoten televizijski ali radijski program, razen če določbe tega člena določajo drugače.«

2.2 Javni

Radio Slovenija v svojem delovanju podpira tri nacionalne radie: Prvi program, ARS in VAL 202. Poseben program je namen tuji javnosti, in sicer Radio SI ter programa v Mariboru in Kopru za madžarsko in italijansko narodnostno manjšino. Za slednje poseben zakon ureja

področje radijskega programa, imenovan Radio Slovenija, saj je del javnega servisa Radiotelevizije Slovenije. V 1. členu Zakon o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1), Ur. l. RS, št. 96/2005, Slovenija določa:

»Radiotelevizija Slovenija (v nadaljevanju RTV Slovenija) je javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena. Opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti, določeno s tem zakonom, z namenom zagotavljanja demokratičnih, socialnih in kulturnih potreb državljanek in državljanov (v nadaljevanju: državljanov) Republike Slovenije, Slovenk in Slovencev po svetu (v nadaljevanju: Slovencev po svetu), pripadnic in pripadnikov (v nadaljevanju: pripadnikov) slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in Madžarski, italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, ter druge dejavnosti v skladu s tem zakonom in Statutom RTV Slovenija ter zakonom, ki ureja področje medijev«.

2.3 Komercialni

Agencija za komunikacijske mreže in storitve razvršča radijske programe, Radijske Mreže 1, Radia Veseljak in Radia Center poleg ostalih radijskih programov javne Radiotelevizije za nacionalne programe, saj zakonsko ni opredeljen status nacionalnega programa (Valicon d.o.o., 2013 str. 38).

2.4 Nekomercialni

V Sloveniji imamo le en nepridobitni radio, Radio Ognjišče, ki pokriva celotno Slovenijo. Vendar je njihov radijski program namenjen verski problematiki in njihovim informacijam za poslušalce oziroma vernike katoliške vere. Ministrstvo za kulturo jim je leta 2004 dodelilo status nepridobitnega radia posebnega pomena (Radio Ognjišče d.o.o., 2018).

2.5 Lokalni

ZMed v prvem odstavku 76. člena navaja: »Lokalni radijski program je program, ki pokriva območje ene ali več lokalnih skupnosti ...« Torej težko na splošno opredelimo, saj je zakonsko ločeno šele, ko gre za radijske programe posebnega pomena.

2.6 Komercialni

Agencija za komunikacijske mreže in storitve navaja podatke, da je v Sloveniji 84 radijskih programov z radijskim dovoljenjem. Poleg javne RTV in radijev s statusom radijskega programa posebnega pomena bi morali biti teoretično vsi lokalni radii. Sem spadajo radio Rogla, HIT, Salomon, Sraka, Antena, ki so združeni v formalne in neformalne radijske programske mreže. Komercialni lokalni radijski programi so v Sloveniji najbolj razširjena oblika radijskega programa (Valicon d.o.o., 2013).

2.7 Programi s statusom posebnega pomena

Programi s statusom posebnega pomena so definirani v zakonu, kjer so razdeljeni na lokalne, regionalne, študentske in nepridobitne. Lokalni radijski program je program, ki pokriva območje ene ali več lokalnih skupnosti, regionalni radijski ali televizijski program je program, ki je namenjen prebivalcem območja (pokrajine, mesta), na katerem živi več kot 10 in ne več kot 50 odstotkov prebivalcev Republike Slovenije. Študentska organizacija je lahko izdajatelj radijskega ali televizijskega programa, ali obeh teh programov, če programske vsebine ustvarjajo in razširjajo večinoma študentje in so pretežno namenjene študentski javnosti. Za nepridobitni program šteje radijski program, ki v dnevnem oddajnem času obsega najmanj 30 odstotkov lastne produkcije informativnih, umetniških, izobraževalnih in kulturno-zabavnih vsebin, in televizijski program, ki v dnevnem oddajnem času obsega najmanj 30 odstotkov vsebin iz tega odstavka. Med seboj se ne izključujejo, kar pomeni, da je lahko vsaka oblika nepridobitna (ZMed-UPB1).

3 GLASBENO STANJE V SLOVENIJI PRED UVEDBO KVOT

Zakon glasbenih kvot omogoča večji delež predvajanja slovenske glasbe na radijskih postajah, slovenska glasba je sedaj dostopnejša poslušalcu in slišana bolj pogosto. Zakonodaja glasbenih kvot pa ne zagotavlja nujno uspešnosti slovenskih glasbenih ustvarjalcev na tujih trgih in na kakovosti slovenske glasbe. Kot primer izjemne glasbene ustvarjalnosti bom opisala uspeh ansambla Avsenik, najuspešnejšega glasbenega izvajalca v Sloveniji, ki za svoj svetovni preboj in slavo ni potreboval nikakršnih glasbenih kvot. Opisala bom njihovo glasbeno pot, ki jih je vodila in s katero so pustili velik pečat na domači in tuji glasbeni sceni.

3.1 Ansambel bratov Avsenik

Sami začetki delovanja Ansambla bratov Avsenik sežejo v leto 1953. V tem letu je Slavko Avsenik v Ljubljani ustanovil trio, ki je bil v letu 1955 prepoznaven pod imenom Gorenjski kvartet, kasneje pa se je preimenoval v Kvintet bratov Avsenik. Skupaj z bratom Vilkom sta postavila temelje novi, izvirni obliki narodno-zabavne glasbe. Njuna glasba je segla v srce milijonov poslušalcev širom sveta. Priznavajo jih za najuspešnejšo slovensko glasbeno skupino v svetovnem merilu. V svoji skorajda štiridesetletni glasbeni karieri so izdali 120 plošč in kaset v skupni nakladi več kot 30 milijonov primerkov. Skupaj štejejo okoli 670 skladb. Ansambel Avsenik je deloval neprekinjeno skoraj štirideset let, brata Avsenik sta v tem času napisala prek tisoč avtorskih skladb. Leta 1964 so jim priredili velik sprejem v Innsbrucku, kjer so imeli nastop na zimskih olimpijskih igrah. Nastopali so po celotni Sloveniji, v Hali Tivoli so šteli več kot pet tisoč koncertov. Imeli so številne nastope v Nemčiji, Avstriji in Švici. Izvedli pa so tudi turnejo po Švici, zahodni Nemčiji, Nizozemski in Belgiji. Vabili so jih v Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA), Kanado in Avstralijo, posledično so leta 1970 izvedli turnejo po ZDA in Kanadi. Združenje evropskih

diskografskih hiš jim je leta 1975 poklonilo evropski glasbeni oskar za izvirnost, kakovost in priljubljenost. Za njihov prispevek k razvoju zabavne glasbe in za izvirnost so prejeli več tujih priznanj, med drugimi estradno nagrado Jugoslavije zlatega leva, zlato medaljo radia Luksemburg za polko Na Golici. Leta 1987 so bili zapisani v Guinnessovi knjigi rekordov kot najbolj ploden ansambel v folk glasbi. Poleg priznanja pa so skupno prejeli 31 zlatih, dve platinasti in eno diamantno ploščo. Še danes najdemo številne ansamble širom Evrope in izven nje, ki posnemajo njihovo glasbeno zvrst in zasedbo. Z uveljavitvijo značilnega glasbenega sloga so Avseniki pripomogli k večji prepoznavnosti Slovenije po celem svetu. Pesem Planica, Planica še dandanes spremlja smučarske skakalce in navijače vsako leto v Planici (Avsenik, brez datuma).

Tabela 2: Lestvica 10 največjih hitov Ansambla bratov Avsenik

Leto	Skladba
1955	Na Golici
1957	Večer na Robleku
	Tam, kjer murke cveto
	Na mostu
1970	Na avtocesti
1974	Slovenija, od kod lepote tvoje
1979	Planica, Planica
1980	Pod cvetočimi kostanji
1981	Samo enkrat imaš 50 let
1986	Vse moje misli so pri tebi

Vir: Ansambel bratov Avsenik, 2018.

4 KVOTE V DRŽAVAH EVROPSKE UNIJE

4.1 Države s kvotami

4.1.1 Francija

V Franciji imajo zakon o svobodi izražanja, Loi n° 86-1067, uveljavljen od leta 1986. Glasbena kvota mora obsegati 40 odstotkov francoskega jezika v radijskih programih. Omenjeni delež kvote mora biti dosežen v radijskih terminih, ki imajo največjo poslušnost, in v programih, namenjenih oddajanju zabavne glasbe. Polovica kvote, ki je določena z zakonom, pa mora biti namenjena novejši francoski produkciji z namenom vključevanja novih glasbenih ustvarjalcev oziroma novih talentov.

Po uveljavitvi zakona so se uredniki radijskih programov izogibali upoštevanju in izvajanju zakona. Slednje je trajalo do leta 1994, ko je visoki svet za avdiovizualne medije podal osemnajstmesečni rok, v času katerega morajo radijske postaje uskladiti kvote, določene z

zakonom. Po izteku roka je visoki svet za avdiovizualne medije začel izvajati kontrolo in s pomočjo programske opreme preverjati izpolnjevanje zakonskih obveznosti. Preverjanje je potekalo na vsake tri mesece razpona po vsaj en mesec (Conseil superieur de l'audiovisuel Republique Francaise, 1996).

Kot navajajo podatki SNEP-a, se je v obdobju 2007–2013 zmanjšalo število francoskih glasbenikov za kar 25 odstotkov, kateri so bili uvrščeni med prvih sto najbolj predvajanih izvajalcev v programih francoskih radijev (Leblanc, 2014).

4.1.2 Hrvaška

Hrvaški Zakon o elektroničkim medijima, pročiščeni tekst zakona, NN 153/09, 84/11, 94/13, 136/13, v 39. členu določa, da mora biti glede na predvideno ali planirano programsko shemo radijskega programa obseg pesmi v hrvaškem jeziku minimalno 20 odstotkov v dnevnem glasbenem programu. Določbe tega člena pa se ne uporabljajo za izdajatelje posebnih radijskih programov. Obstoječi zakon o elektronskih medijih je bil sprejet leta 2009, s spremembami v letu 2013. Ministrstvo za kulturo pripravlja nov zakon na podlagi analize učinka obstoječe zakonodaje in pripomb ter predlogov, ki so jih zbirali do 20. aprila 2018. Oblikovanje sprejetja novega zakona o elektronskih medijih lahko pričakujemo konec leta 2018 (Hrvatsko novinarsko društvo, 2018).

Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, pročiščeni tekst zakona, NN 137/10, 78/16, 46/17, 73/17, v 12. členu podaja zahtevo o minimalnem obsegu hrvaške glasbe, kar znaša 40 odstotkov od celotne predvajane glasbene vsebine. Pod hrvaško glasbo štejejo glasbo hrvaških izvajalcev oziroma avtorjev.

4.1.3 Madžarska

Leta 2010 je na Madžarskem stopil v veljavo zakon o medijih in medijskih storitvah (Act CLXXXV of 210 on Media Services and Mass Communication), ki v 21. členu določa 35 odstotkov madžarskih glasbenih del v radijskih programih, oddajanih na letni ravni. V povprečju morajo biti madžarske vsebine, ki izvirajo iz zvočnih zapisov ali sestavljenih glasbenih del v zadnjih petih letih, predvajane minimalno 25 odstotkov na letni ravni.

Poleg omenjenega zakon o medijih in medijskih storitvah v 22. členu podaja izjeme, za katere obvezen delež izvajanja glasbe v madžarskem jeziku ne velja. Slednji zajema programe, namenjene oglaševanju; programe, ki izključno ali pa deloma izvajajo program v katerem koli drugem jeziku, ki ni jezik Evropske unije, se pa deloma ali v celoti uporablja. Izjeme so tudi medijske hiše, ki imajo v lastništvu več medijev, vendar je določena minimalna meja 20 odstotkov, ki mora dosežati izvajanje madžarske glasbe v posameznem mediju. Posamezni mediji imajo enkrat letno možnost oddati prošnjo za odstopanje zakonskih določenih kvot za leto dni vnaprej, ki jih ureja in odobri medijski svet. Trajanje

dovoljenja za odstopanje ne velja dlje od treh let, medtem pa morajo mediji mesečno poročati medijskemu svetu doseganje kvot, skladno z določbami (Akt CLXXXV of 210 on Media Services and Mass Communication).

4.2 Države brez kvot

4.2.1 Velika Britanija

Velika Britanija je zadnjih nekaj desetletij ena izmed vodilnih držav v svetu glasbene produkcije glede kakovosti glasbe in števila glasbenih ustvarjalcev. Pri izvozu glasbe so v letu 2016 pomembno vplivali najpopularnejši izvajalci, med njimi najdemo: Adele, Coldplay, Ed Sheeran, Rolling Stones, ki so za državo prinesli 2,5 milijarde funtov (IMDb, brez datuma). V letu 2017 pa so bila najbogatejša imena v glasbi: Paul McCartney, U2, Sir Elton John in Adele (Trendell, 2017).

Ena izmed najbolj prepoznavnih skupin v svetu rokenrola je skupina The Beatles. Legendarna skupina je nastala v Liverpoolu v Angliji leta 1960. Člani skupine so bili George Harrison, John Lennon, Paul McCartney in Ringo Starr. Skupina Beatles je ena izmed najbolj priljubljenih skupin vseh časov, s svojim ustvarjanjem so vplivali na glasbo in svet. Skupino so sestavljali štirje mladi fantje, ki so preoblikovali popularno glasbo kot ustvarjalno in zelo komercialno umetniško obliko. Njihov prispevek je bil viden v glasbi, filmu, literaturi, umetnosti, modi in vplival na življenjski slog več generacij. Navdih so bili za vse tiste ljudi, ki so bili na poti do svobode. Vsebina njihovih pesmi je izražala resnično ljubezen, mir in srečo. Na glasbeni poti so ustvarili več kot 240 pesmi, posneli številne single in albume, filme ter televizijske oddaje. Njihovi začetki sežejo z izdajo pesmi Please Please Me. Nastali so še mnogi drugi hiti, kot so: With the Beatles, A Hard Day's Night, Beatles for Sale, Help!, Abbey Road, svojo glasbeno kariero pa so zaključili s hitom Let It Be (IMDb, brez datuma).

4.2.2 Italija

Italija ima dolgo in bogato tradicijo festivalov, kot je na primer festival Sanremo. Festival deluje za pretežno zaprt trg na področju lokalnih glasbenih tržišč, kljub temu pa ima močno prepoznavnost domačih izvajalcev glasbe in skladb, visokokakovostnih glasbenih producentov in ogromno število kakovostnih izvajalcev. V Italiji imajo glasbeni trg in domačo promocijo izredno močno. Festival Sanremo je usmerjen in namenjen vrhunski popevkarski glasbi. Številnim avtorjem in izvajalcem, ki so sodelovali na festivalu, je v Italiji omogočil popularnost, poleg tega pa tudi svetovno slavo. Festival Sanremo poteka neprekinjeno od leta 1951, letos bo že 68. zapovrstjo. Zaznamoval je številne svetovne popevkarske hite, italijanske glasbenike pa popeljal v svetovni glasbeni svet. Je edinstven in težko prekosljiv popevkarski festival v svetovnem merilu (Majkić, 2014).

Festival je namenjen vsem glasbenikom, ki se med seboj borijo za izbor najboljše pesmi za uvrstitev na nadaljnjem tekmovanju na Evroviziji. Glasbeni festival Sanremo je začel kariere nekaterih najbolj uspešnih pevcev v Italiji, med njimi so Andrea Bocelli, Paola e Chiara, Il Volo Giorgia, Laura Pausini, Eros Ramazzotti in Gigliola Cinquetti (Majkić, 2014).

4.2.3 Nemčija

Ingham (2016) navaja, da je Nemčija od leta 2015 postala vodilno glasbeno tržišče ne samo v Evropski uniji, temveč na svetovni ravni. Njihova glasbena industrija se je po ravni dohodkov uvrstila na tretje mesto, pred njo sta le Japonska in Amerika, saj je njun trg v konstantni rasti.

Po besedah Jizaha (2010) so pred leti glasbeno ureditev kvot v Nemčiji ukinili in se sedaj na njihovih radijskih postajah vrta več nemške glasbe kot v času kvot, tako v komercialni kot v alternativni sferi. Pravi, da je »do tega prišlo iz preprostega razloga, ker so se glasbeniki razdelili na dva pola. Na komercialnega, ki snema komercialno glasbo, sledi sodobnim glasbenim tokovom, napaja airplay hite, ki jih imajo Nemci in bi jih, če bi jih imeli kaj dosti Slovenci, vsekakor rada poslušala tudi velika večina Slovencev, ter na alternativno srenjo, ki dela muziko iz srca. Nemci pa so se odločili ali stvar prepustiti dobremu popu, ki ga ljudje hočejo slišati, ali pa duši«.

5 ZAKONSKA UREDITEV SKOZI ZGODOVINO DO DANES

Strokovni in politični krogi so razprave o glasbenih kvotah začeli v drugi polovici 20. stoletja. Sprva so začeli razpravo o glasbi v lokalnih državah in njenih rešitvah. Mnenja so bili, da tuja glasba ovira lokalno ustvarjalnost, pa tudi lokalne poslušalce do lokalne glasbe. Lokalna glasba in ohranjanje jezika začneta dobivati pomembno vlogo, saj ko se v moderni glasbi pojavi angleščina, začne dobivati lokalna glasba glavno vlogo pri ohranjanju kulturnega izročila.

Začetki glasbenih kvot so se začeli v Avstraliji leta 1942, ki so bile tudi zakonsko predpisane. Približno 30 let kasneje pa so začele slediti tudi ostale države. V 70. letih je bila med prvimi Kanada z dokaj dodelanim sistemom vsebin domačega porekla. V Evropi pa je bila prva Francija, kjer so leta 1986 glasbene kvote uzakonili in z nekaj popravki veljajo še danes. Po načelih zaščite lokalnega jezika so tem državam začele slediti tudi ostale, predvsem z namenom ohranjanja lokalnega jezika (Canadian content. 2018).

V Sloveniji se je o glasbenih kvotah začelo bolj intenzivno razpravljati po osamosvojitvi. Razlog za to je bil uveljavljanje slovenskega jezika, saj je kljub visoki narodni zavesti prevladovala še jugo glasba. Glavni povod za zaščito slovenske glasbe je bil prodor tuje glasbe, ki je bila bolj popularna, prepoznavna in poslušana, tudi na radijskih programih. Zaradi teh vplivnih dejavnikov so se začeli domači glasbeniki bati za zaslužek s strani

avtorskih pravic, ki ga dobijo ob predvajanih skladbah. Zagovornikov in nasprotnikov je bilo veliko, tako kot v naslednjih letih. Zaradi vse večjega nezadovoljstva glasbenikov so bili tudi politiki mnenja, da je treba slovensko glasbo zaščititi. Leta 2001 je 86. člen ZMed prvič določal kvote slovenske glasbe v radijskih postajah:

- (1) »Najmanj 10 odstotkov dnevnega oddajnega časa vsakega radijskega programa mora obsegati slovenska glasba.
- (2) V delež tretjega odstavka prejšnjega člena (37) se lahko vštevajo največ dvajset (20) odstotkov dnevnega oddajnega časa, v katerem se predvaja slovenska glasba.
- (3) Določbe tega člena ne veljajo za radijske programe madžarske in italijanske narodne skupnosti.«

Povečali so javno objavo slovenskih avtorjev in glasbenih ustvarjalcev v radijske postaje. Vendar kmalu po uveljavitvi zakona glasbene kvote niso več zadostovale slovenskim avtorjem in glasbenim ustvarjalcem. Pobuda Sindikata slovenskih glasbenikov se pojavi leta 2005 za spremembo člena zakona. Po sklepu sindikata sta predlog pripravila Igor Misdaris in Janez Križaj, glasil se je takole (Cerar, 2005): »Najmanj 30 odstotkov dnevnega oddajnega časa vsakega radijskega programa mora obsegati slovenska glasba oziroma glasbena produkcija slovenskih ustvarjalcev in poustvarjalcev«.

Danemu predlogu je ministrstvo deloma ustreglo in dnevno kvoto dvignilo z 10 na 20 odstotkov, hkrati se je spremenila višina kvote za nacionalne programe Radiotelevizije Slovenija in radijske postaje s statusom posebnega pomena. Novi 86. člen ZMed-UPB1 se je glasil:

- (1) »Najmanj 20 odstotkov vse dnevno predvajane glasbe vsakega radijskega in televizijskega programa mora biti slovenska glasba oziroma glasbena produkcija slovenskih ustvarjalcev in poustvarjalcev.
- (2) Delež vse dnevno predvajane glasbe iz prejšnjega odstavka znaša najmanj 40 odstotkov, ko gre za vsak posamezni program Radiotelevizije Slovenija. Delež vse dnevno predvajane glasbe znaša najmanj 25 odstotkov, ko gre za radijske in televizijske programe posebnega pomena.
- (3) Določbe tega člena ne veljajo za radijske in televizijske programe, ki so namenjeni madžarski in italijanski narodni skupnosti.«

Ministrstvo je z obrazložitvijo dodalo še pojasnilo (Predlog zakona o spremembi Zakona o medijih, prva obravnava, 2. 2. 2005): »S predlogom zakona se bo na posreden način vzpodbudila ustvarjalnost slovenskih glasbenikov. Zaradi večjega deleža oddajnega časa, ki bo na voljo za glasbo slovenskega izvora, bo dana možnost predstavitve večjemu številu slovenskih glasbenikov in večjemu številu glasbenih zvrsti slovenskega izvora, kar bo posledično pripeljalo do večje raznolikosti tovrstnih programskih vsebin in tudi do večje kvalitete domačih ustvarjalcev.«

Za glavni vzrok spremembe so dodali še obrazložitev (Cerar, 2005): »Deleži slovenske glasbe na komercialnih radijskih postajah pogosto komaj dosegajo ali pa le malenkostno presegajo sedanjo zakonsko obvezno mejo 10 odstotkov oddajnega časa, kolikor ga je namenjenega slovenski glasbi. Namesto programske raznolikosti in široke predstavitve vseh glasbenih zvrsti domače glasbe v okviru teh odstotkov poslušamo ponavljanje istih glasbenih uspešnic, namenjeno najširšemu krogu poslušalcev. Po zatrjevanju Sindikata glasbenikov Slovenije se je tudi zaradi tega Slovenska glasbena ustvarjalnost in diskografija znašla v resni krizi, tako vsebinski kot materialni. Mednarodne primerjave po njihovih podatkih kažejo, da je Slovenija s predpisanimi 10 odstotki v primerjavi z drugimi evropskimi državami najslabše poskrbela za lastno glasbeno ustvarjalnost. Nekatere evropske države z najmočnejšimi diskografskimi industrijami zakonskih kvot ne potrebuje, na drugi strani pa tudi nekatere države z večjimi glasbenimi trgi, kot je slovenski, predpisujejo precej večje zakonsko zahtevane minimalne kvote nacionalne glasbe (na primer Portugalska in Francija po štirideset odstotkov).«

Leta 2010 je vlada skupaj s takratno ministrico za kulturo Majdo Širca podala predlog, ki ni bil sprejet. Dani predlog se je zavzemal za uvedbo obveznega deleža dnevnega predvajanja slovenske glasbe na radijskih postajah, saj se je le-ta predvajala pretežno v nočnem času (L-Š., 2010).

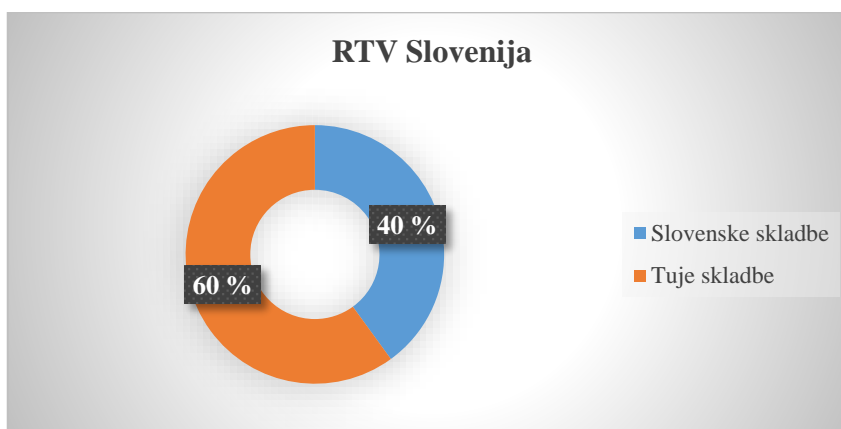
5.1 Trenutna ureditev kvot

S 1. 7. 2016 je stopil v veljavo nov zakon o deležu predvajanja slovenske glasbe na radijskih postajah, ki v 86. členu predpisuje (ZMed-UPB1):

- (1) »Najmanj 20 odstotkov vse dnevno predvajane glasbe vsakega radijskega in televizijskega programa mora biti slovenska glasba oziroma glasbena produkcija slovenskih ustvarjalcev in poustvarjalcev.
- (2) Delež vse dnevno predvajane glasbe iz prejšnjega odstavka znaša najmanj 40 odstotkov, ko gre za vsak posamezni program Radiotelevizije Slovenija. Delež vse dnevno predvajane glasbe znaša najmanj 25 odstotkov, ko gre za radijske in televizijske programe posebnega pomena.
- (3) Določbe tega člena ne veljajo za radijske in televizijske programe, ki so namenjeni madžarski in italijanski narodni skupnosti.«

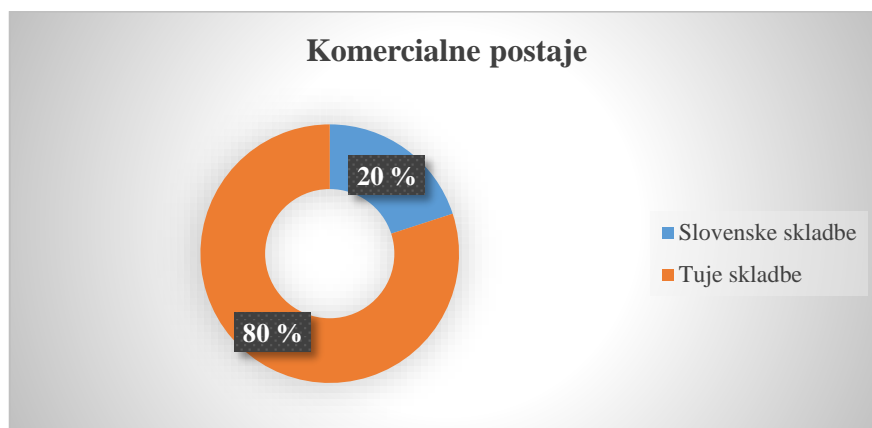
Na sliki 1 najdemo grafični prikaz za posamezen program RTV Slovenija in na sliki 2 za ostale komercialne postaje. Sliki prikazujeta obvezen delež predvajanj slovenskih skladb glede na preostale tuje skladbe v dnevnem oddajnem času na radijskih postajah (Jerič, 2016).

Slika 1: Obvezen delež slovenskih skladb na RTV Slovenija

Prirejeno po Jerič (2016).

Slika 2: Obvezen delež slovenskih skladb na komercialnih postajah

Prirejeno po Jerič (2016).

Na seji odbora za kulturo je bil kasneje spremenjen prvi odstavek 86. člena ZMed-C in se po novem glasil: »Najmanj 70 odstotkov deleža iz prvega in drugega odstavka prejšnjega člena mora biti predvajanega v dnevnem oddajnem času me 6. in 18. uro.«

Po usklajevanju in proceduri se je sprejel nov predlog, ki se je glasil: »Najmanj 60 odstotkov deleža iz prvega in drugega odstavka prejšnjega člena mora biti predvajanih v dnevnem oddajnem času med 6. in 19. uro« (ZMed-C).

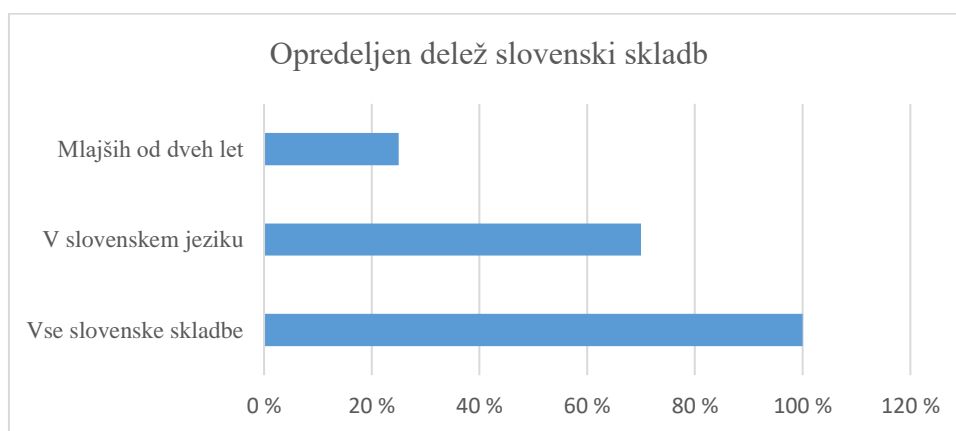
Vsi ostali odstavki 86. a člena ostajajo nespremenjeni in veljajo po prvem predlogu zakona (Kordiš, 2015): »S predlogom zakona nadalje določamo zahtevo, da mora najmanj 70 odstotkov slovenske glasbe, predvajane med 6. in 22. uro, predstavljati glasba, ki je izključno ali v večinskem delu izvajana v slovenskem jeziku, razen ko gre za radijske in televizijske programe, ki predvajajo pretežno instrumentalno glasbo. S tem ukrepom želimo zaščititi slovenske poslušalce, da bodo lahko v času med 6. in 22. uro v minimalnem deležu poslušali glasbo tudi v slovenskem jeziku. Zaščita in promocija slovenskega jezika in s tem ohranjanja

slovenske kulturne in nacionalne identitete je že od vsega začetka urejanja tega področja eden od njegovih namenov in ciljev. V preostalem dnevnem oddajnem času med 6. in 22. uro pa se na ta način s preostalimi 30 odstotki spodbuja tudi druga ustvarjalnost slovenskega izvora, vključno z glasbo pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti in romske skupnosti v jezikih teh skupnosti. Izven navedenega oddajnega časa trenutna ureditev ostaja nespremenjena. S predlogom zakona tudi določamo, da mora določen minimalen delež predvajane slovenske glasbe predstavljati slovenska glasba, prvič predvajana pred največ dvema letoma (najmanj četrtno deleža iz prvega odstavka 86. a člena). S tem ukrepom želimo spodbujati odpiranje medijskega prostora novi in mladi ter manj uveljavljeni glasbeni ustvarjalnosti. Z namenom ureditve izvajanja določbe o zagotavljanju deleža slovenske glasbe, prvič predvajane pred največ dvema letoma, in njenega nadzora uvajamo tudi javno evidenco glasbe, ki jo upravlja ministrstvo, pristojno za kulturo. Obveznost zagotavljanja deleža slovenske glasbe, prvič predvajane pred največ dvema letoma, pa ne velja v času, ko je za zagotavljanje deleža te glasbe, glede na podatke iz evidence ministrstva, pristojnega za kulturo, na voljo manj kot 100 skladb.«

Dokončna ureditev zakona je terjala kmalu še eno spremembo, in sicer v prvem odstavku 86. člena, ki se glasi (Zakon o spremembi Zakona o medijih (ZMed-D), Ur. l. RS, št. 39/2016): »Delež iz prvega oziroma drugega odstavka prejšnjega člena mora biti dosežen glede na predvajano glasbo v oddajnem času med 0. in 6. uro, v oddajnem času med 6. in 18. uro in v oddajnem času med 18. in 24. uro.«

Slovenski radijski programi se morajo po zakonu obvezno predpisanih kvot držati treh časovnih pasov. Glavni razlogi za omenjeno spremembo so bile različne kvote predvajanih slovenskih skladb v različnih urah ter drastične razlike predvajanj v nočnem in dnevnem času. Poleg navedenega morajo upoštevati, da je med slovenskimi skladbami predvajan delež skladb po kriterijih, kot so prikazani na sliki 3 (Jerič, 2016).

Slika 3: Opredeljen delež slovenskih skladb na radijskih programih

Prيرهeno po Jerič (2016).

6 NESKLADJA PRI UREDITVI GLASBENIH KVOT

Vse od začetka uvedbe glasbenih kvot na slovenske radijske postaje smo bili priča veliko nasprotovanj uvedbi le-teh. Nastali so razne razprave in nesoglasja, povezani z njimi.

Ribičič (NMS d.o.o., 2017) se po uvedbi kvot sprašuje, ali kvote predstavljajo pravo rešitev za spodbujanje ustvarjalnosti slovenskih avtorjev in izvajalcev. Meni, da uvedba kvot predstavlja za državo lažjo pot, brez truda in sredstev. Radijski programi si z uvedbo postajajo vedno bolj podobni med seboj, poseganja v radijski program pa poslušalce vodijo k izboru tujih radijskih postaj in s tem padanju poslušanosti slovenskih radijskih programov. Pomembno vprašanje, ki ga dr. Ribičič zastavlja, pa zadeva svobodo umetniškega ustvarjanja in izražanja glasbenih urednikov radijskih programov. Zaveda se, da je izjemno težko ponovno privabiti nazaj izgubljene poslušalce. Kljub večjemu predvajanju slovenske glasbe na radiih se diskriminirajo slovenske radijske postaje v korist tuje konkurence, saj se poslušalci selijo na valove tujih radijskih postaj. Pri uvedbi zakonsko določenih kvot imajo domači ustvarjalci in izvajalci glasbe zagotovljeno mesto na radijskih postajah, ne glede na njihovo kakovost. S tem, ko zakon zapoveduje objavo le-teh na radijskih valovih, država ne spodbuja slovenskih izvajalcev k ustvarjalnosti, ki bi lahko bila konkurenčna od ostalih, ampak k nizki kakovosti slovenske glasbe.

Milosavljević (v Kopina, 2015) opozarja, da je bilo v Sloveniji v zadnjih 20 letih veliko določil, zakonov in rešitev na področju medijev. Po njegovem mnenju so bile zelo nedomišljene, saj so odražale različne interese ali dobre namere, vendar niso temeljile na realnem stanju oziroma na realnih podatkih. Pred novo določitvijo kvot bi bilo treba narediti konkretne analize, med katere spadajo ekonomski kazalniki na področju medijev in celotne družbe, obseg produkcije in značilnosti občinstva. Strinja se, da bi bilo na radijskih postajah čim več slovenske kulture in glasbe, hkrati pa se zaveda realnih podatkov.

Vodušek (v Kopina, 2015), urednik komercialne radijske postaje Radio S, ki predvaja izključno slovensko glasbo, pravi: »Moje mnenje je, da zaradi višjih kvot ne bomo dosegli višje kakovosti glasbe, prej nasprotno. Ustvarjalci bodo kmalu ugotovili, da ni treba narediti več tako dobrega izdelka, pa se bo ta vseeno vrtel, ker jih bodo ščitile kvote.« Meni, da če želimo dosegati svetovne standarde, moramo začeti vlagati v izobraževanje glasbenih producentov in avtorjev. Pri tem pa dodaja: »Če bi bili izdelki dobri, bi mi vrteli tudi več kot 40 odstotkov slovenske glasbe. Ampak trenutno žal toliko kakovostne glasbe ni.«

Kljub temu pa Ministrstvo za kulturo (Matoz, 2015) zagovarja obvezno predvajanje slovenske glasbe, katere osrednji namen je zaščita, promocija in ohranjanje slovenske jezikovne in kulturne identitete. Po njihovem mnenju so kvote opazno vplivale na produkcijo različnih novih, mladih avtorjev in izvajalcev, gledano s strani natečajev in festivalov.

6.1 Omejitve in dejstva

Osrednje vprašanje slovenskim radijskim postajam se vrti tudi okoli ozkega nabora slovenskih skladb in plošč, ki nastanejo v letu dni, oziroma kakšen nabor ponudbe omogočajo slovenski glasbeni izvajalci glasbenim urednikom radijskih postaj.

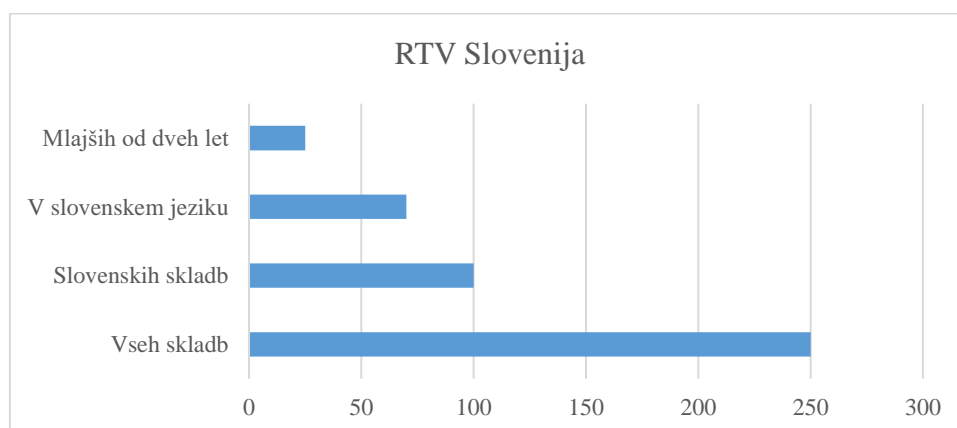
Kvota slovenske glasbe na radijskih programih povzroča največ težav predvsem radijskim programom, ki predvajajo le določeno zvrst glasbe (npr. rock, jazz ali rap). Po mnenju urednikov radijskih programov imamo v Sloveniji premalo nabora tovrstne kakovostne glasbe. Sprašujejo se, ali bodo ljudje še pripravljene poslušati tematski radijski program v času, ko jim je dostopno tudi digitalno omrežje in lahko poslušajo glasbo po svojem okusu (NMS d.o.o., 2017a).

V uredništvu Radia 1, s predstavnikom Tomažem Čopom, so naredili analizo trga in dobili podatke, katera je tista glasba, ki njihove poslušalce najbolj zanima. Podatki njihove raziskave pravijo, da je na voljo premalo slovenske glasbe, ki ustreza formatu njihove postaje, in da lahko v tem primeru pride do ponavljanja enih in istih skladb na njihovem dnevnem programu (A. P. J. & T. H., 2015).

Ministrstvo za kulturo je po pobudi urednikov slovenskih radijskih postaj v skladu z ZMed-C s 1. julijem 2016 začelo z urejanjem evidence slovenskih skladb, ki so bile prvič predvajane pred največ dvema letoma, kot je določeno z zakonom (Ministrstvo za kulturo, brez datuma). 29. avgusta 2016 so objavili seznam 385 slovenskih skladb, ki jih je prijavilo 146 avtorjev (Jerič, 2016).

Na sliki 4 je predstavljen delež predvajanja slovenskih skladb razdeljen na radijski program RTV Slovenija in ostale komercialne postaje. Če vzamemo, da v povprečju posamezna radijska postaja na dan predvaja približno 250 skladb, mora biti od tega delež slovenskih skladb (prikazano na sliki 4 za RTV Slovenija in sliki 5 za komercialne postaje) (Jerič, 2016).

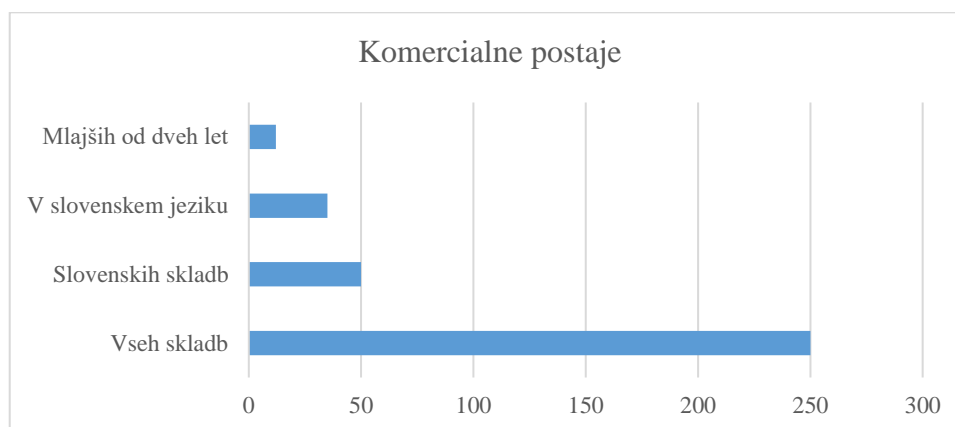
Slika 4: RTV Slovenija

Prirejeno po Jerič (2016).

Slika 5: Komercialne postaje

Prirejeno po Jerič (2016).

Glede na objavljen seznam slovenskih skladb lahko v povprečju enega tedna radijska postaja predvaja celotni seznam vseh slovenskih avtorjev.

Z uveljavitvijo novega 89. a člena, ko je pričel veljati nov Zakon o medijih oziroma glasbenih kvot, so radijske postaje doživele drastičen padec poslušalcev. Radio SI je imel padec za več kot polovico poslušalcev na dan. Velik padec poslušalcev so občutile tudi preostale slovenske radijske postaje. Med njimi ena izmed najbolj poslušanih radijskih postaj v Mariboru Radio City ter tudi vodilna radijska programa v Sloveniji – Val 202 in Radio 1. Uredniki radiev zatrjujejo, da se je z uvedbo kvot zmanjšala kakovost njihovega programa, saj primanjkuje kakovostne slovenske glasbe, ki bi bila lahko kos tuji produkciji. Bojijo se, da bo zaradi te uvedbe poslušanost radia manjša, saj s kvotami silijo poslušalce, da poslušajo glasbo, ki ni po njihovem okusu (NMS d.o.o., 2016).

6.2 Predlogi ostalih alternativnih ukrepov

Božič (NMS d.o.o., 2017b), državni svetnik, pravi, da obstajajo tudi drugi načini, s katerimi bi lahko država ohranila domačo glasbo in spodbudila domačo produkcijo, kot sama uvedba obveznega deleža predvajanja slovenske glasbe na radijskih programih. Za primer navaja denarne spodbude slovenskih avtorjev in izvajalcev, davčne olajšave, razpise in tehnično podporo. Sedanjo zakonsko rešitev označuje za kontraproduktivno. Po njegovem mnenju se na slovenskih nacionalnih in komercialnih radijskih valovih vrti vedno več jezikovno, vsebinsko in glasbeno problematične glasbe.

Dirnbek (A. P. J. & T. H., 2015), član skupine Mi2, je mnenja, da so določene kvote le delna rešitev problema, saj bi po njegovem mnenju ministrstvo lahko raje spodbujalo mlade izvajalce in nagrajevalo tudi radijske postaje, ki vrtijo pester nabor slovenske glasbe.

Zanimiv je primer, ki ga najdemo v Nemčiji, natančneje v majhnem mestecu Ilmenau. Mestna oblast je v namene druženja glasbenikov in ustvarjanja glasbe investirala pol

milijona evrov za prenovu zgradbe po imenu Baracke 5. V njej najdemo sobe za vaje, dvorano z odrom in ozvočenje, vse, kar pripomore glasbenikom k lažjemu ustvarjanju poleg njihovega talenta. Prostor omogoča izmenjavo idej med glasbeniki in prostor za vadbo, brez drugih motečih elementov. Ravno pomanjkanje prostora za vadbo v začetkih svojega ustvarjanja veliko glasbenikov odvrne pri razvoju in nadaljnjem razvijanju njihovega glasbenega talenta. Država bi morala pred uvedbo kvot najprej poskrbeti za pogoje, v katerih glasba nastaja. Z zagotovitvijo pravih pogojev bi bila slovenska produkcija bolj kakovostna (Koren, 2012).

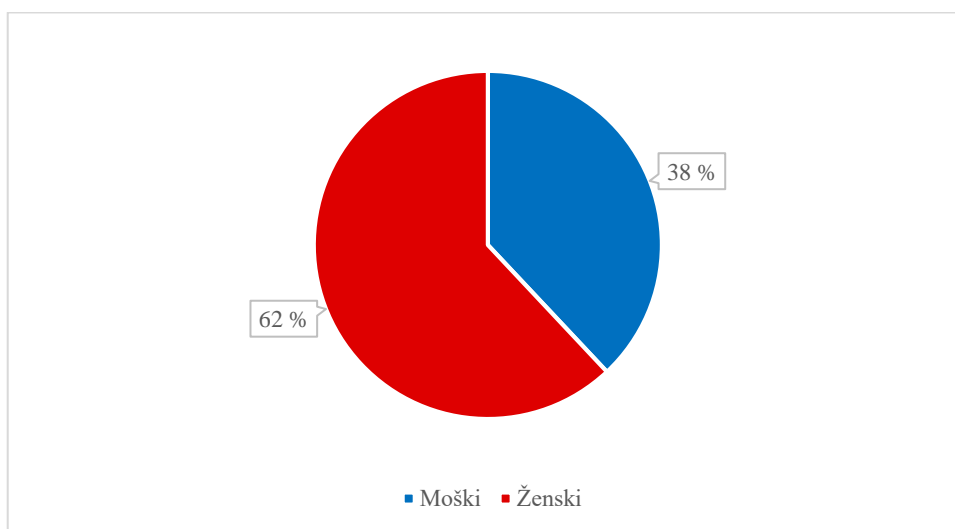
7 REZULTATI EMPIRIČNE RAZISKAVE

Anketni vprašalnik, ki sem ga sestavila za namen zaključne naloge, je bil javno objavljen na Facebooku, razposlan po e-pošti sodelavcem v podjetju Rci banque societe anonyme, bančni podružnici v Ljubljani, ter deljen med domačimi, prijatelji in prijatelji mojih prijateljev. Zbiranje podatkov je potekalo junija 2018, približno teden dni. Anketa je bila izvedena prek spletne strani lka.si. Ta način pridobivanja informacij se mi je zdel enostaven, saj je pridobivanje podatkov potekalo hitro, reševanje pa je bilo omogočeno vsem, ki imajo dostop do interneta, kar za anketirance ni predstavljalo nobenega problema. Slaba stran tako pridobljenih podatkov pa je, da so zbrani podatki lahko neresnični.

Anketni vprašalnik je bil anonimen, vprašanja pa so se navezovala na uvedbo kvot v radijske postaje, in sicer ali so kvote pripomogle h kakovosti slovenske glasbe, ali so anketiranci mnenja, da država nameni dovolj finančnih sredstev za spodbujanje glasbene šole. Zanimalo me je tudi, katero glasbo ljudje najraje poslušajo in ali si želijo slišati več slovenske glasbe na radijskih postajah. Zadnje vprašanje se je navezovalo, ali uvedba glasbenih kvot vpliva na poseganje ustvarjalske svobode glasbenih urednikov. Rezultate analize vprašalnika bom uporabila kot mnenje prebivalcev Slovenije, čeprav se rezultati ne morejo posplošiti na celotno populacijo, saj je bila večina vprašanih starih do 50 let. V anketnem vprašalniku je sodelovalo 85 ljudi, med njimi 53 žensk in 32 moških. Največ anketiranih je bilo starih od 20 do 30 let, kar je predstavljalo skoraj 70 odstotkov vseh vprašanih, med njimi pa jih je bilo več kot polovica z višješolsko ali univerzitetno izobrazbo.

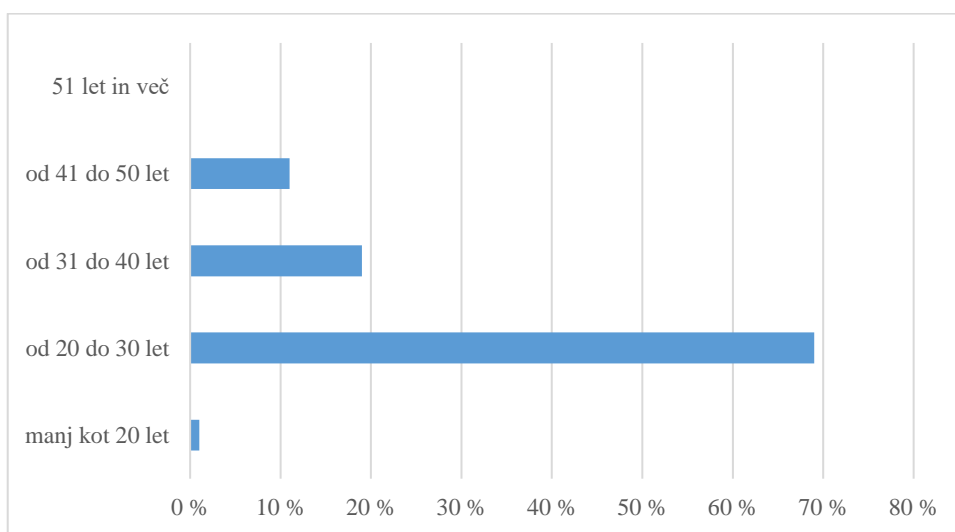
7.1 Analiza podatkov

Slika 6: Spol

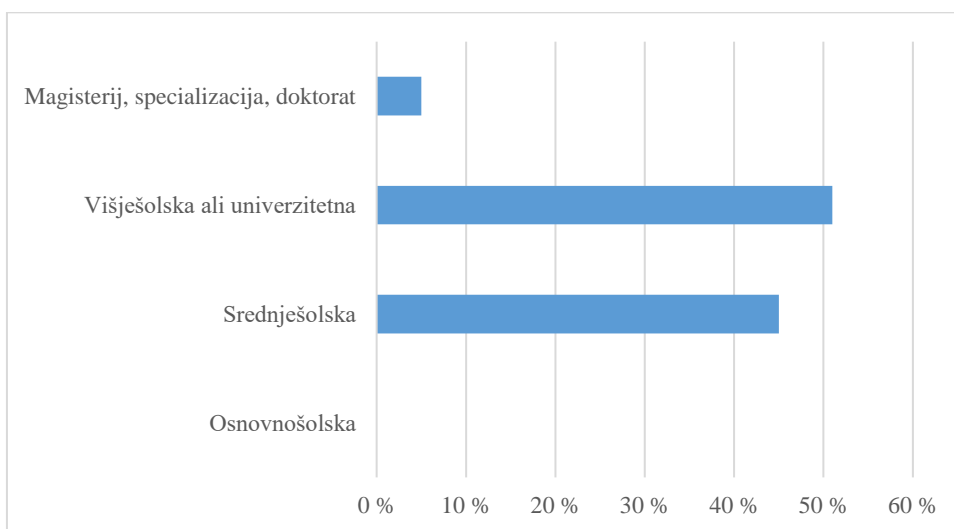
V celoti sem pridobila 85 izpolnjenih vprašalnikov. Od tega je bilo 62 odstotkov anketiranih ženskega spola in 38 odstotkov moškega spola.

Slika 7: Starost

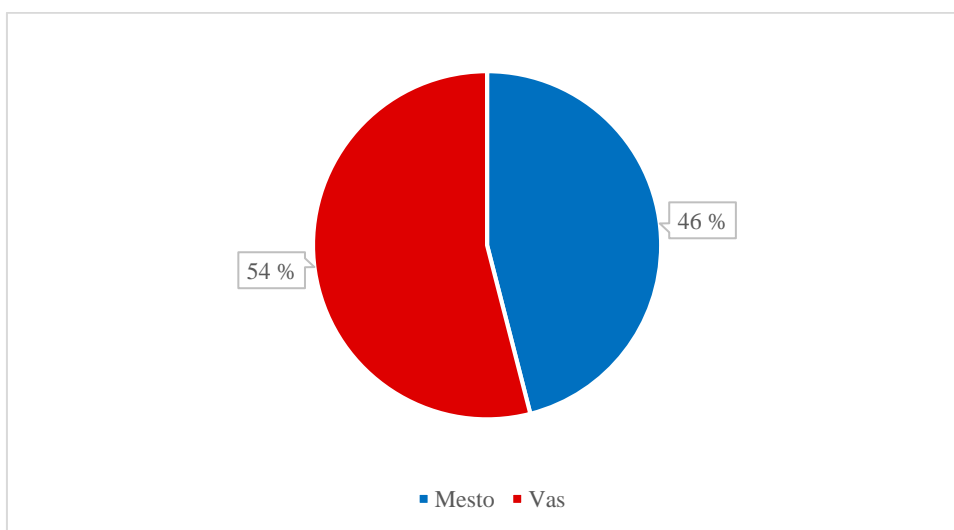
Več kot polovica anketiranih je starih od 20 do 30 let. Manj kot 20 let predstavlja samo en odstotek anketiranih, starostni razred od 31 do 40 let predstavlja 19 odstotkov anketiranih. 11 odstotkov anketirancev pa je bilo starih od 41 do 50 let. Nihče od anketirancev ni bil starejši od 51 let. Vzorec anketiranih je tako sestavljen iz pretežno mlade in zrele populacije.

Slika 8: Dosežena izobrazba

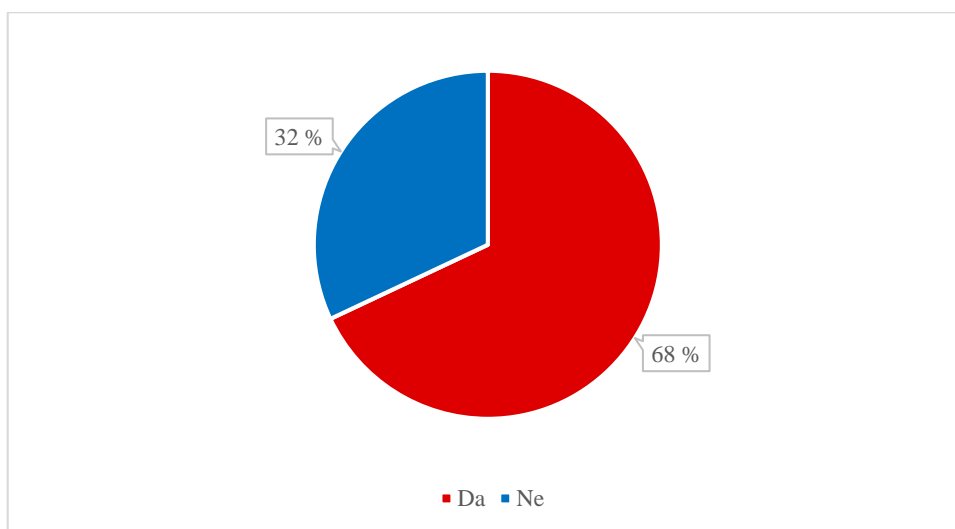
Malo več kot polovica anketirancev ima višješolsko ali univerzitetno izobrazbo. 45 odstotkov anketiranih ima srednješolsko izobrazbo. Najmanjši odstotek, pet odstotkov anketiranih, ima dosežen magisterij, specializacijo ali doktorat. Nihče od vprašanih ni imel samo osnovnošolske izobrazbe.

Slika 9: Od kod prihajate?

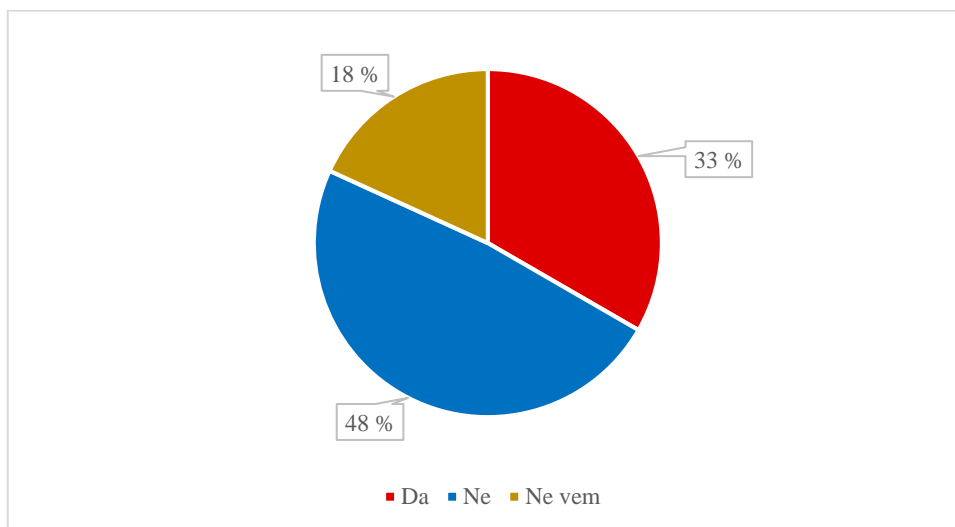
54 odstotkov anketirancev prihaja z vasi, ostalih 46 odstotkov pa iz mesta.

Slika 10: Ali veste, kaj so glasbene kvote?

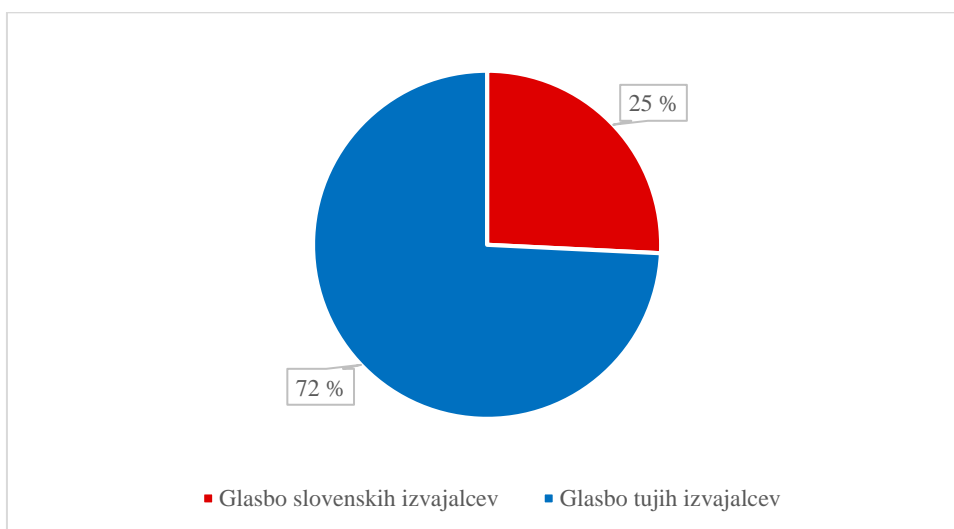
Velika večina anketirancev je že slišala za glasbene kvote, 32 odstotkov pa jih ne ve, kaj predstavljajo glasbene kvote.

Slika 11: Ali se vam zdi, da država s kvotami na radijskih postajah posega na svobodno odločitev poslušanja glasbe posameznika?

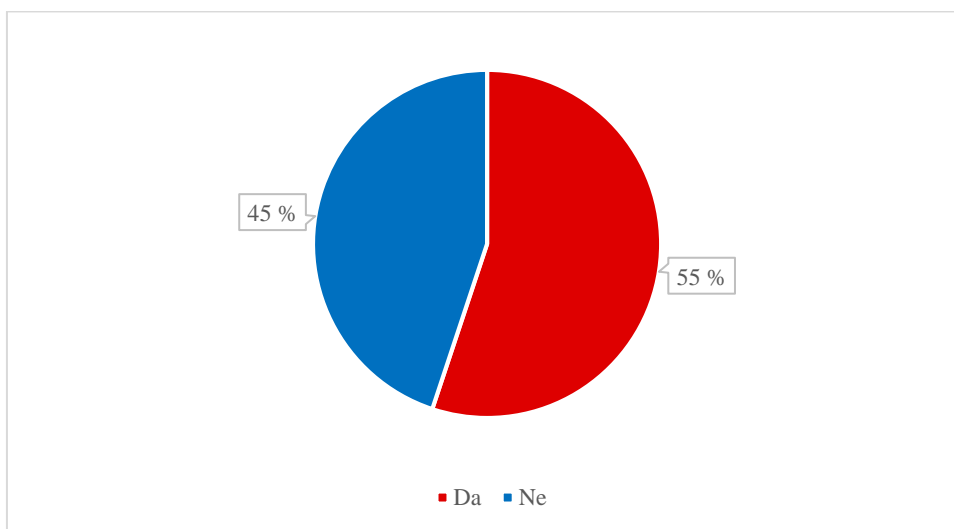
48 odstotkov vprašanih je mnenja, da država s kvotami na radijskih postajah ne posega na svobodno odločitev poslušanja glasbe posameznika, ostalih 33 odstotkov je nasprotnega mnenja. 18 odstotkov anketiranih je bilo pri tem vprašanju nevtralnih.

Slika 12: Katero glasbo najraje poslušate na radiu?

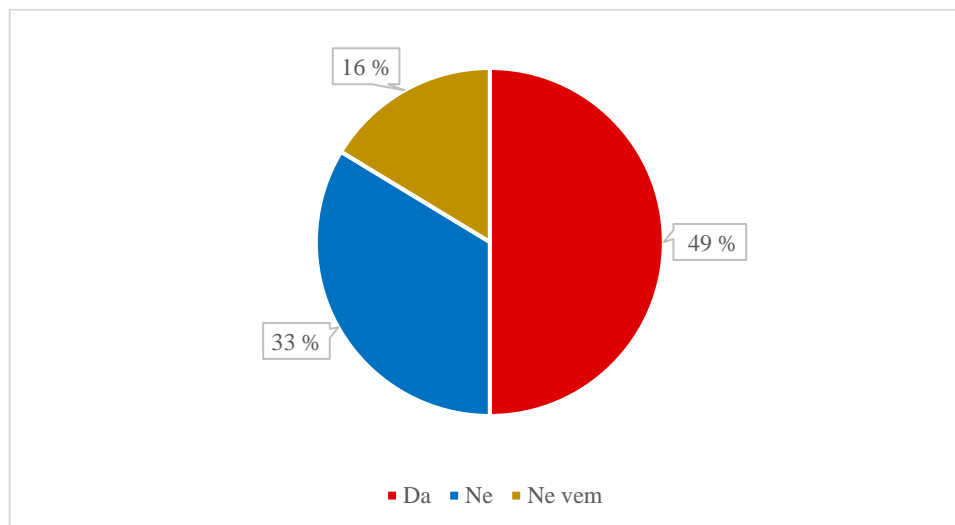
Največ anketiranih na radiu najraje poslušata glasbo tujih izvajalcev, in sicer kar 72 odstotkov, preostalih 25 odstotkov anketiranih raje poslušata glasbo slovenskih izvajalcev.

Slika 13: Ali si želite slišati več slovenske glasbe na radijskih postajah?

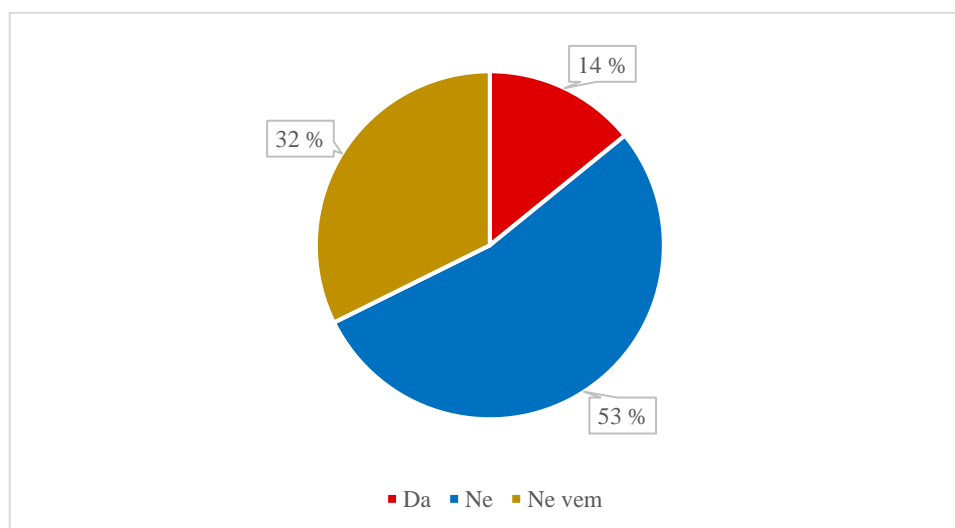
Po zbranih podatkih si 10 odstotkov anketiranih želi slišati več slovenske glasbe na radijskih postajah.

Slika 14: Ali menite, da imamo v Sloveniji dovolj kakovostne glasbe slovenskih avtorjev in izvajalcev?

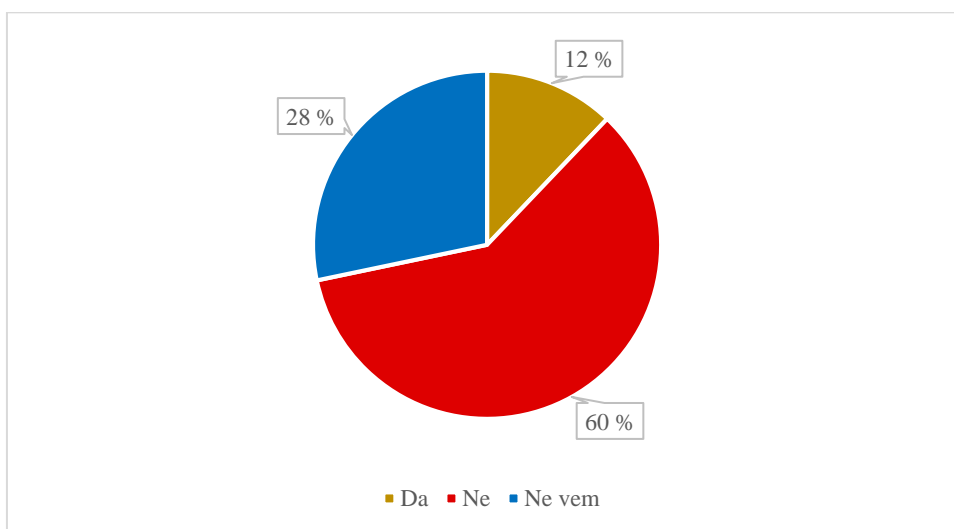
49 odstotkov anketirancev je mnenja, da imamo v Sloveniji dovolj kakovostne glasbe slovenskih avtorjev in izvajalcev, 33 odstotkov nasprotuje temu, preostalih 16 odstotkov pa je nevtralnih.

Slika 15: Ali se vam zdi, da je uvedba kvot izboljšala kakovost slovenske glasbe?

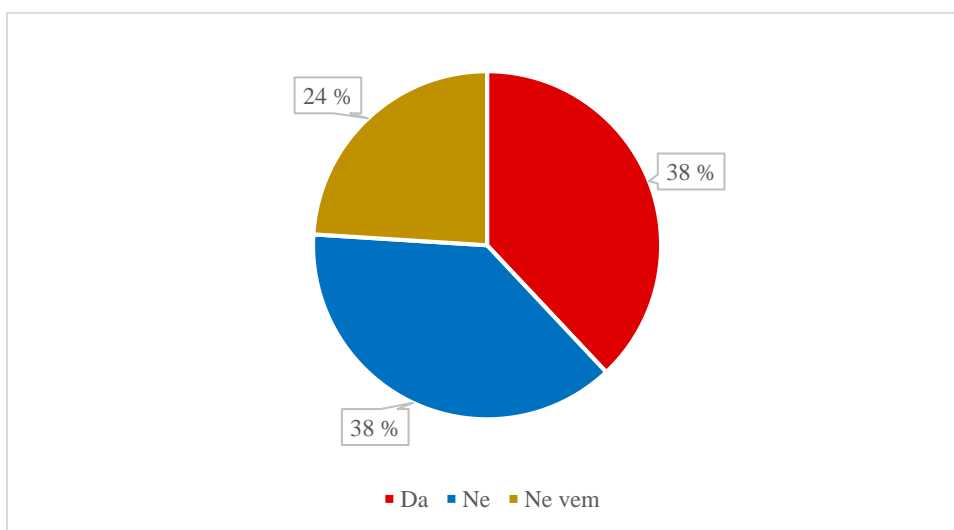
Večina anketiranih (53 odstotkov) je mnenja, da uvedba glasbenih kvot ni izboljšala kakovosti slovenske glasbe, ostalih 14 odstotkov meni, da ima uvedba kvot pozitiven učinek na kakovost slovenske glasbe, preostalih 32 odstotkov anketiranih je pri tem vprašanju nevtralnih.

Slika 16: Ali menite, da država nameni dovolj finančnih sredstev za razvoj glasbene šole?

Na vprašanje »Ali menite, da država nameni dovolj finančnih sredstev za razvoj glasbene šole?« je večina (60 odstotkov) odgovorila z ne. Z vprašanjem se strinja 12 odstotkov anketirancev, preostalih 28 odstotkov je pri tem odgovoru nevtralnih.

Slika 17: Bi ocenili, da uvedba glasbenih kvot posega v ustvarjalsko svobodo glasbenih urednikov?

Pri zadnjem vprašanju so morali anketiranci oceniti, ali uvedba glasbenih kvot posega v ustvarjalsko svobodo glasbenih urednikov. Tu so bili pridobljeni rezultati zelo izenačeni, saj se 38 odstotkov anketiranih strinja, ravno tako pa 38 odstotkov nasprotuje tej trditvi. 24 odstotkov anketiranih je pri tem nevtralnih.

Iz anketnega vprašalnika lahko razberemo, da večina ljudi ve, kaj predstavljajo glasbene kvote oziroma so za njih že slišali. Večina vprašanih meni, da kvote na radijskih postajah ne posegajo na glasbeni okus poslušalcev, kljub temu pa skupek vprašanih, ki so odgovorili z »ne« oziroma »ne vem«, predstavlja polovica. Interpretiranje omenjenih podatkov je lahko

različno, saj imajo poslušalci kljub kvotam prosto možnost izbire, za katero radijsko postajo se bodo odločili glede na njihov okus glasbe, ali pa se poslužijo drugih načinov poslušanja glasbe. Velika večina anketiranih na radiu najraje posluša glasbo tujih izvajalcev, kljub temu pa si želijo slišati več slovenske glasbe, saj imamo po njihovem mnenju v Sloveniji dovolj kakovostne glasbe slovenskih avtorjev in izvajalcev. Kot lahko razberemo iz podatkov, uvedba glasbenih kvot po njihovem mnenju ni izboljšala kakovosti slovenske glasbe, saj so z več kot polovico nasprotovali temu vprašanju. Anketirani menijo, da država ne nameni dovolj finančnih sredstev za razvoj glasbenih šol, ki so v pomoč pri izobraževanju glasbenika. Pri zadnjem vprašanju, ali uvedba glasbenih kvot posega v ustvarjalsko svobodo glasbenih urednikov, so bili podatki izenačeni. Rezultat zbranih podatkov si lahko razlagamo, da so poslušalci deljenega mnenja glede prostih rok ustvarjanja radijskega programa, razlog se lahko skriva tudi zaradi nepoznavanja te tematike s stališča radijskih urednikov. Odgovori bi bili lahko popolnoma drugačni, če bi vprašanje zastavili samo radijskim urednikom.

SKLEP

Pri zagotavljanju uspešnosti in konkurenčne prednosti slovenskih glasbenikov, predvsem v začetni fazi uveljavljanja mladih nadobudnih glasbenikov, je treba na slovenskem glasbenem trgu ustvariti razmere, ki bi glasbenike spodbudile k ustvarjalnosti in produkciji kakovostne glasbe. Pri tem pa se porodi vprašanje, ali podpirati slovensko glasbo, da lahko le-ta kakovostno konkurira na mednarodnem trgu, ali pa z uvedbo kvot raje zanemarimo mednarodni trg tuje glasbene produkcije in z njihovo uvedbo zapremo pot tuji glasbeni produkciji. Ne smemo se ozirati samo na količino predvajane slovenske glasbe, temveč moramo narediti tudi korak naprej, torej, da smo lahko s kakovostno slovensko glasbo konkurenca tujim glasbenim izvajalcem.

Vprašanje, ki me je vodilo skozi pisanje zaključne naloge, je bilo, ali uvedba kvot pripomore h kakovostnejši slovenski glasbi. Glede na zbrane podatke v anketnem vprašalniku velik delež populacije v Sloveniji verjame v kakovost slovenske glasbe, kljub temu pa se ne strinjajo, da je razlog temu uvedba glasbenih kvot. Implementacija kvot namreč med glasbeniki ne ustvarja tekmovalnosti in konkurence na trgu, ki bi jih z ekonomskega stališča motiviralo za doseg večje kakovosti v primerjavi s konkurenti. Velika večina anketiranih ljudi meni, da z uvedbo kvot država ne naredi dovolj v prid slovenske glasbene produkcije, saj po njihovem mnenju država ne vlaga dovolj finančnih sredstev za razvoj glasbene šole, ki je v začetnih korakih pri razvoju nadobudnih glasbenikov zelo pomembna.

V uvodu sem postavila štiri hipoteze, ki jih bom v nadaljevanju z zbranimi podatki po točkah potrdila ali ovrgla.

H1: Uvedba glasbenih kvot ni izboljšala kakovosti slovenske glasbe.

Hipotezo 1 potrjujem, saj zbrani podatki v anketi dokazujejo, da se večina anketiranih strinja z dano trditvijo. Anketiranci so tudi mnenja, da država ne nameni dovolj finančnih sredstev za razvoj glasbenih šol.

H2: Radijski poslušalci so mnenja, da se na radijskih postajah predvaja premalo kakovostne slovenske glasbe.

Hipotezo 2 ovržem, saj je večina anketirancev mnenja, da imamo v Sloveniji dovolj kakovostne glasbe. Velika večina anketiranih ljudi si želi slišati več slovenske glasbe na radijskih postajah, čeprav je presenetljiv podatek, da velik delež njih vseeno poslušajo pretežno glasbo tujih izvajalcev. Ta podatek si lahko razlagamo, da je ljudem všeč slovenska glasba in jo radi poslušajo. Pri tem je pomembno, da se na radiu predvaja kakovostna slovenska glasba, ne samo dejstvo, da je ta v slovenskem jeziku, saj drugače poslušalci raje poslušajo glasbo tujih izvajalcev.

H3: Država z uvedbo zakonsko obveznih kvot posega v glasbeni okus poslušalcev.

Hipotezo 3 ovržem. Po podatkih, zbranih v anketi, poslušalci niso mnenja, da država posega v njihov glasbeni okus. Ta podatek si lahko razlagamo na različne načine, saj imajo poslušalci prosto izbiro možnosti, za katero radijsko postajo se bodo odločili glede na njihov okus glasbe, v času digitalizacije pa tudi možnost izbora drugih načinov poslušanja glasbe.

H4: Država z uvedbo zakonsko obveznih kvot posega v umetniško svobodo radijskih urednikov.

Hipoteze 4 ne morem niti potrditi niti zavreči, saj so bili zbrani podatki v anketi statistično neznačilni. Odgovor na to bi lahko bil, da so poslušalci deljenega mnenja glede prostih rok ustvarjanja radijskega programa, razlog je lahko zaradi nepoznavanja te tematike s stališča radijskih urednikov. Odgovori bi bili lahko popolnoma drugačni, če bi vprašanje zastavili samo radijskim urednikom.

Pri pisanju zaključne naloge sem zasledila veliko različnih mnenj glede uvedbe Zakona o medijih. Ta predstavlja razkol med glasbeniki, ki zastopajo stališče, da je delež kvot v Sloveniji premajhen, in uredniki radijskih programov, ki opozarjajo, da je vdor politike v radijski program v povezavi s političnim prevzemom radiev, ne pa zaradi interesa javnosti. Dejstvo pa je, da bo glasba slovenskih izvajalcev z uvedbo kvot slišana pogosteje, kar vpliva na razvoj slovenske glasbene produkcije. Pri tem se moramo zavedati, da je pri razvoju slovenske glasbene produkcije najpomembnejša kakovost naše glasbe, ne samo predvajana količina. S kakovostno slovensko glasbo imamo možnost konkurirati na glasbenem trgu in postati prepoznavni in uspešni na tujih trgih. Ekonomski subjekti lahko konkurirajo na trgu in so uspešni, če zadovoljijo porabniško zadovoljstvo. Porabniki bodo v primeru, da jim dana storitev prinese večje zadovoljstvo, pripravljeno zanj odšteti več denarja. Pri izboru, za kateri koncert se bodo odločili oziroma za katerega so pripravljeno odšteti več denarja, se potrošniki odločajo na podlagi kakovosti glasbe oziroma katera je tista glasba, ki jim prinaša

večje zadovoljstvo. Pri analizi zbranih podatkov anketnega vprašalnika me veseli dejstvo, da ljudje verjamejo v kakovost slovenske glasbe in si želijo slišati še več predvajanj slovenske glasbe na radijskih postajah. Pri tem je zelo pomembno, da je glasbeni program radijskih postaj vnaprej skrbno izbran glede na okus poslušalcev, ne samo v namen zapolnitve obveznega deleža predvajanja slovenske glasbe. V primeru, da se radijske postaje odločajo samo na podlagi zapolnitve obveznega deleža, lahko rečemo, da pride do ekonomske neučinkovitosti. S tem radijske postaje poustvarjajo okus poslušalcev brez vnaprej zbranih podatkov. Moramo se zavedati pomanjkanja relativnih dejstev in raziskave celotnega trga glasbene produkcije. S pomočjo analize je treba zbrati podatke, katera je tista glasba, ki bi jo poslušalci na radijskih postajah radi poslušali. Na koncu so vendarle poslušalci tisti, ki odločajo, kakšno glasbo bodo poslušali in za katero radijsko postajo se bodo odločili. Vsekakor pa obstaja več drugih ukrepov, s katerimi lahko država pomaga mladim nadobudnim glasbenikom ter vpliva na kakovost in prepoznavnost slovenske glasbene produkcije. Tu lahko izpostavimo primer v Nemčiji, ko je mestna oblast investirala v prenovo zgradbe v namene druženja glasbenikov in ustvarjanja glasbe. Država bi lahko spodbujala slovenske izvajalce in avtorje z denarnimi spodbudami, nagradami, davčnimi olajšavami, statusi umetnika, razpisi, tehnično podporo in nagrajevala radijske postaje, ki bi predvajale kakovostno slovensko glasbo.

LITERATURA IN VIRI

1. A. P. J. & T. H. (2015, 9. junij). "Kaj je to - slovenska glasba? Kdo je to - slovenski avtor?". Pridobljeno 7. maja iz <https://www.rtv slo.si/zabava/glasba/kaj-je-to-slovenska-glasba-kdo-je-to-slovenski-avtor/367079>
2. Ansambel bratov Avsenik. (2018, 13. januar). V *Wikipedia*. Pridobljeno 1. maj 2018 iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Ansambel_bratov_Avsenik
3. Avsenik. (brez datuma). *Generacije Avsenikov skozi čas*. Pridobljeno 1. maja 2018 iz <http://www.avsenik.com/Ansambel-bratov-Avsenik/Generacije-Avsenikov-skozi-%C4%8Das>
4. Bajt, A. & Štiblar, F. (2002). *Ekonomija. Ekonomska analiza in politika* (1 izd.). Ljubljana: GV založba.
5. Canadian content. (2018, 13. junij). V *Wikipedia*. Pridobljeno 1. april 2018 iz https://en.wikipedia.org/wiki/Canadian_content
6. Cerar, G. (2005, 5. avgust). Pouk iz slovenske glasbe. *Mladina*.
7. Conseil superieur de l'audiovisuel Republique Francaise. (1996, 19. januar). *Coming into effect of the quota of 40% of French-speaking songs to the radio*. Pridobljeno 4. marca 2018 iz <http://en.www.csa.fre05d.systranlinks.net/en/Radio/Le-suivi-des-programmes/La-diffusion-de-chansons-d-expression-francaise/Entree-en-vigueur-du-quota-de-40-de-chansons-francophones-a-la-radio>
8. Hrovatin, N. (2009). *Temelji mikroekonomije* (1 izd.). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
9. Hrvatsko novinarsko društvo. (2018, 28. marec). *Počela izrada novog zakona o elektroničkim medijima*. Pridobljeno 15. maja iz <http://www.hnd.hr/pocela-izrada-novog-zakona-o-elektronickim-medijima>

10. IMDb. (brez datuma). *The Beatles: Biography*. Pridobljeno 2. maja 2018 iz <https://www.imdb.com/name/nm1397313/bio>
11. Ingham, T. (2016, 19. januar). Germany's recorded music market grows 3.9%, widens lead over UK. Pridobljeno 7. maja iz <https://www.musicbusinessworldwide.com/german-music-market-grows-ahead-of-uk-2015/>
12. Jerič, S. (2016, 9. september). Slovenska glasba je kakovostna, a nekateri glasbeniki niso dovolj samozavestni. Pridobljeno 30. aprila iz <https://www.rtv slo.si/stevilke/slovenska-glasba-je-kakovostna-a-nekateri-glasbeniki-niso-dovolj-samozavestni/401702>
13. Jizaha. (2010, 22. september). *Hipokrizija slovenskih estradnikov* [objava na blogu]. Pridobljeno 10. maja iz <http://polnukurac.blogspot.com/>
14. Konkurenca. (2001). V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Pridobljeno 4. maja 2018 iz http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=konkurenca&hs=1
15. Kopina, K. (2015, 23. januar). Glasbene kvote: zloraba poslušalcev ali kratenje uredniške avtonomije? Pridobljeno 20. marca iz <https://www.rtv slo.si/zabava/glasba/glasbene-kvote-zloraba-poslusalcev-ali-kratenje-uredniske-avtonomije/356527>
16. Kordiš, R. (2015, 10. julij). *Zakon o medijih (ZMed) – nove nebuloze ministrstva* [objava na blogu]. Pridobljeno 5. marec iz <https://www.had.si/blog/2015/07/10/zakon-o-medijih-zmed-nove-nebuloze-ministrstva/>
17. Koren, J. (2012). *Slovenska glasba na prepihu: kvote, nacionalna identiteta in denar* (diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
18. L. Š. (2010, 16. september). *Majda Širca: Kvote v novem zakonu o medijih so potrebne*. Pridobljeno 4. marca iz <https://www.rtv slo.si/kultura/glasba/majda-sirca-kvota-v-novem-zakonu-o-medijih-so-potrebne/239455>
19. Leblanc, G. (2014). *L'economie de la production musicale, editione 2014*. Neuilly: Snep.
20. Lengar Verovnik, T. (2012). *Radijska odgovornost: jezikovne izbire novinarjev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
21. Majkić, M. M. (2014, 22. februar). Glasbeni festival festivalov – ker Sanremo je San Remo [objava na blogu]. Pridobljeno 9. maja iz <http://donmarkom.blog/2014/02/22/glasbeni-festival-festivalov-ker-sanremo-je-sanremo/>
22. Matoz, Z. (2015. 31. marec). Slovenska glasba: Kdo potrebuje glasbene kvote? *Delo*.
23. Ministrstvo za kulturo. (brez datuma). *Seznam novih skladb (Zmed-C)*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz http://www.mk.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_medije/seznam_novih_skladb_zmed_c/
24. NMS d.o.o. (2016, 17. oktober). *Slovenske radijske postaje: Ministrstvo za kulturo bo moralo skupaj s Cerarjevo koalicijo prevzeti odgovornost za uničenje radijskega trga!* Pridobljeno 2. maja iz <https://www.portalplus.si/1803/glasbene-kvota/>
25. NSM d.o.o. (2017a, 16. januar). *Neživljenjska kvota slovenske glasbe: Padel je tudi tematski Rock Radio Ljubljana*. Pridobljeno 3. maja iz <http://www.portalplus.si/1979/>

26. NSM d.o.o. (2017c, 2. marec). *Deset vprašanj, deset enakih odgovorov: vzrok za težave so obvezne kvote slovenske glasbe*. Pridobljeno 6. maja iz <https://www.portalplus.si/mobile/2065/kvota-ribicic>
27. NSM d.o.o.. (2017b, 1. februar). *Veto proti samovolji oblasti, upor proti aroganci starih mačkov in novih obrazov*. Pridobljeno 5. maja iz <https://www.portalplus.si/2011/bozic/>
28. Prašnikar, J. (1999). *Uvod v mikroekonomijo*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
29. Prašnikar, J. & Domadenik, P. (2005). *Mikroekonomija*. Ljubljana: GV založba.
30. Radio Ognjišče d.o.o. (2018, 24. januar). *Revija PRO*. Pridobljeno 2. marca 2018 iz http://marketing.ognjisce.si/index.php?id=revija_pro
31. Tajnikar, M. (2006). *Mikroekonomija s poglavji iz teorije cen* (5 izd.). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
32. Trendell, A. (2017, 4. maj). Sunday Times Rich List 2017 reveals UK's top 20 wealthiest names in music. Pridobljeno 6. maja iz <http://www.nme.com/news/music/sunday-times-rich-list-2017-reveals-uks-top-20-wealthiest-names-music-2065878>
33. Valicon d.o.o. (2013, 4. oktober). *Poročilo: Poslušnost radijskih postaj APK 107*. Pridobljeno 3. marca 2018 iz http://www.akos-rs.si/files/Elektronski_mediji/Medijska_ucilnica/Raziskave_in_analize/2013-10-04-APK107-poslusanost-radijev-in-navade-poslusalcev-porocilo.pdf

PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni.

Sem študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in pripravljam diplomsko delo s področja glasbenih kvot v Sloveniji. Prosim vas, da sodelujete v raziskavi, tako da izpolnite anonimni anketni vprašalnik.

Že vnaprej se vam zahvaljujem za sodelovanje!

Lep pozdrav!

Lea Pavlič

1. Spol:

- a) Ženski
- b) Moški

2. Starost:

- a) manj kot 20 let
- b) od 20 do 30 let
- c) od 31 do 40 let
- d) od 41 do 50 let
- e) 51 let in več

3. Dosežena izobrazba:

- a) Osnovnošolska
- b) Srednješolska
- c) Višješolska ali univerzitetna
- d) Magisterij, specializacija, doktorat

4. Od kod prihajate?

- a) Mesto
- b) Vas

5. Ali veste kaj so glasbene kvote?

- a) Da
- b) Ne

6. Ali se vam zdi, da država s kvotami na radijskih postajah posega na svobodno odločitev poslušanja glasbe posameznika?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

7. Katero glasbo na radiju najraje poslušate?

- a) Glasbo slovenskih izvajalcev
- b) Glasbo tujih izvajalcev

8. Ali si želite slišati več slovenske glasbe na radijskih postajah?

- a) Da
- b) Ne

9. Ali menite, da imamo v Sloveniji dovolj kvalitetne glasbe slovenskih avtorjev in izvajalcev?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

10. Ali se vam zdi, da je uvedba kvot izboljšala kvaliteto slovenske glasbe?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

11. Ali menite, da država nameni dovolj finančnih sredstev za razvoj glasbene šole?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

12. Bi ocenili da uvedba glasbenih kvot posega v ustvarjalsko svobodo glasbenih urednikov?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem